Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 5 февраль, 1977 шу. • № 16 (5683). • Мах 2 кеп.

ОКТЯБРА байракха кlал

Доккхен сийрден ди — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце кховзткъа шу дизар — дездеш белгалдаккха кийчлуш ба советски нах, дерригa прогрессивни адамаш. Из — вай халкъа вахаре. дуцен берригa кортамукъален болам дегlабоалабеча лоархlаме хан-юкъ. революционни къовсамен коммунистически кхолламийн гlордаьнна доккха цlей.

Селхан кепатеха арабаьккхаб миллионаш болча къахьегамхоша чlоагlа хьашт долаши раьза хиннеи тlайнйца «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС Центральни Комитето баь соцам. Цу лоархlамегlарча идейно-теоретически политически документа тlа адамле дегlаахара делам овлангара денз хийца йола XX бlаьшерен керттера событи хиларах тарра къаьгга хьахьекхаб Октябра дерригдунен-исторически лоархlам, дог тешалеш хьабийллаб марксизма-ленинизма идеяй низ.

Исторе хlара шераца, хlара гlанца дуненна хьалхашка тlа-тlа биззагlа хьаувтт Россе болхлой класса ахархошца цхьоагlо а йолаш большевикий парте кулгалца Октябрьски революце сийлахь-йоккхал. В. И. Ленина белгалдаьхад: «Из сийлахь-доккха ди вайна гаьна ме доал. къаьгагlа хул Россерча пролетарски революце лоархlам. кlоаргагlа уйла ю вай иштта бlарчча хьайнйача вай балха практически опыта а.»

Лаьттан тlа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе хьаярца Октябро хьайнйллай керда зама — адамле капитализмагара социализмага йоала. къахьегамхой империализмах мукъабахар духьа, халкъашта юкъера тlемаш дlададахар духьа. социализми коммунизми бахьан долаш лоаттабеча къовсама зама.

Октябра коталоно кlоаргга чулаьцай болхлой класса перригдунен-кортамукъален мисси. Пролетариата диктатура формаех цаl ше хиларах тарра Советски lаьдало къахьегамхошта гlулакхаца lалашъяьй бокъонца йола паргlатон демократии, сомадаьккхад адамий низ бола хьинар. Цудухьа коммунистий парти керте латта вай халкъ толаме лоархlадаьд социалистически революце эггара керторча. эггара чоалханегlарча декхарах — кхолламаш дара декхарах. Кхоачашъяьй общества вахара ерригa керттера сфераш чуловцаш йола социализм хьалъяра ленински план. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тlем тlа ший паргlатон кортамукъален лораяь ца lеш, дунен цивилизаци фашистски акхала кlалхара йоаккхача хоадамболлаш дола дакъа лаьца а йола низ бола социалистически держава хинна дlаэттаб Советий Мохк.

Октябра байракха тlа оттаяь идеяш яхаш а котъювлаш а я. КПСС ЦК соцамо хьаелл социалистически общество массе оагlорахьара дегlаахара, экономике. lилме, культуре. халкъа хьал-торо лакхъеча вайна карагlдувларий шерра панорама. Советски Союз тахан, цlаккха а ца хиннача тайпара. низ болаши чlоагlен я. lалаьмате доккха да цун сий дунен халкъашта юкъерча арене. Цу дерригача хlамаша доккхал дайт, кхы а лакхагlа айду къахьегамхой революционни патриотически денал. цар къахьегамен политически хьинар.

Кховзткъа шера Октябра даьхено хьабенаб бlаьшерешта нийсса бола никъ. Цун лоархlамегlара итог—партийни документа тlа массе оагlорахьара хьахьекха дегlаенача социализма общество хьалъяр. Керда общество хьалъяра летописа юкъе гlоръяьнна моттиг хьалоцаргъя укх тlеххьарча итт шеро. Цу шерашка ма-дарра аьлча шозза йоккхагlа хиннай хьалхагlа дlададахача ах бlаь шера хьаяь мехка экономически потенциал, дикка лакхбеннаб халкъа вахара боарам. Дегlаенача социализма теори кийчъярн из практике чакхъяккхари — марксизма-ленинизма ганзе доккха творчески дакъа лацар. lоаяьча опыто КПСС-ага йиш хилийтай укх гарггарча юкъагlа а йlаьхагlча исторически ханна а чакхдоахарггдолча гlулакхий къаьгга, lилман ларда тlа бакъбаь никъ белгалбе. Даьхен низ дlахо чlоагlбергбола, къахьегамхошта эшача материальнии духовнии хlамашца тlа-тlа биззагlа кхоачамбергбола нийса никъ — массе оагlорахьарен йоагlйоагlача тайпарен производство дегlакхувлар, цун эффективность лакхъяр, балха дикал тоаяр, къахьегама овсарле сихха лакхъяр.

Доккхийн дикен да мохк социально дегlакхувлача карагlдийнна хlамаш. Хьахиннай наьха керда исторически юкъарал —советски халкъ. Социализм бахьан долаш цхьана къахьегаши къовсам лоаттабеши хьахиннай СССР дерригача халкъий бокъонца вежарашха йола, чlоагlа цхьоагlо, вlаштlехьа а ваьннав, денала чlоагlа веннав советски саг — патриоти интернационалисти. Саг массе оагlорахьара тоавалара эша хьалаш хулийт социалистически демократе.

Советски паччахьалкхен турпала истори, вай халкъа карагlдийнна роволюционни, тlема, къахьегама хlамаш айхха дувзаденна да КПСС-а социалистически обществана кулгалдечен лостам телачен низа гlулакхаща. Октябро котало яьккхай цукна керте лаьттар сийлахь-воккхача Ленина хьаяь керда тайпа парти хиннадаь. КПСС — болхлой класса революционни парти, дерригача советски халкъа денале авангард. Миллионаш болча къахьегамхошта хов: парти йолча метте, котало хургйолга!

Вай дlахьалхашкахьа ме ух дуккагlа лакхлу общества вахарера, парте кулгалдара лоархlам. lалаьмате боккхача лоархlаме ба КПСС Центральни Комитето, вай замалахьа гlоръяьнна политически паччахьалкхени деятель, тешаме марксист-ленинец, кlаьдлуш воаца коммунизма гlулакха тlехьара къовсамхо КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латтача цун Политбюрос бу беркате, творчески болх.

Кховзкъа шера ходалъял хувцаденнад ерригача планета сибат. Октябрьски революце низ болаш сихъяьй уж кlоарга социальни эргалонаш. Хьа а хинна чlоагlъеннай дунен политике хьалхле делаеш йола фактор а хинна дlаэтта социалистически мехкий вежарашха йолча халкъий дунен содружество. Чlоагlъеннай дунен коммунистически болама — вай замалахьа эггара прогрессивнегlен влиятельнегlен болча низа позицеш. Керда перспективаш хьаеллаеннай болхлой класса, къамий кортамукъален болама революционни къовсам боаржабара.

Ерригача континентий къахьегамхоша социализмаца ювз тахан шоай эггара сийрдагlа йола догдоахийла. Машара тешаме чlоагlален байракх лелаяри, кхохкам кlаьдбара тlехьара, халкъий кхерамзленнен социальни прогрессан тlехьара къовсамхо а хинна дlаэттаб Советий Мохк. Политически кхохкам кlаьдбара гlулакх дегlадоаладечен кlоаргдечен lалаьмате доккха дакъа лаьцад КПСС XXIV съездо тlайнцача машара Программо а цунца айхха бувзам а болаш из дlахо хьочо а — вай, парте XXV съездо хьаоттаяьча машари дунен халкъашта юкъе цхьана деладу гlулакхаши бахьан долаш, халкъий паргlатон кортамукъален бахьан долаш дlахо лоаттабеча къовсама программо.

Кепатеха арабаьккхача соцам тlа КПСС Центральни Комитето кердача низаца хьахайкаду Даьхен экономически оборонни низ хадданза чlоагlбелга, из коммунизмагахьа толаме дlахьалхашкахьа ухилга lалашдеш бола ленински политически никъ чакхбаха чlоагlа лоlам ший хилар. Дег тlарен массава раьза волаши парте чурен арахьарен политика хьал а лоацаш, советски наха хьинаре чакхйоах цун XXV съезда решенеш. Из къаьгга хьагуш да иттлагlча пятилетка заданеш кхоачаши тlеххкхоачаши яр духьа лелача дерригача халкъа социалистически яхье.

Даьча доккхийча кхолламий де доагlаш доккхал а деш, парте цу цхьан ханна лерттlа мах бу карагlдаьннарий, бlаргагу кхоачамбоацараши халонаши, тlайнйрзза вlаштlехьдоах уж дlадоахилга. XXV съездо белгалдаьраш кхоачашдеча наькъа тlа чакхдоахача гlулакхий низ бола программа а хинна дlаэттай КПСС ЦК октябрьски (1976 шера) Пленума решенеш, дlахора парте документаш.

Октябра 60 шу дизара шерра кийчо е аьнна соцам баьб КПСС Центральни Комитето. Иттлагlча пхе шера план толаме кхоачашъяр духьа къахьегамхой творчески хьинар оарцагlдаккхара тlаберзабаь хила беза партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, советскии боахамен органий болх.

Боккха организаторски массово-политически болх боаржабе беза ерригача республикашка, краяшка, областашка, къахьегача хlара коллективе. Сийлахьча денна кийчо еча хана къаьстта лоархlаме да марксизмана-ленинизмана пропаганда чlоагlагlа яр, Октябрьски революце исторически лоархlам массе оагlорахьара хьабеллар, Коммунистически парте чакхдоаха революционни-эргалоний гlулакхаш кlоаргга дlадовзийтар, керда общество хьалъеча халкъах долча адамаша лоаца хоадамболлаш дола дакъа дlахьувкхар. Советски наьха къахьегамен политически хьинар тlа-тlа дукхагlа ай а деш, хьинарегlа хьагучадахен пайда оцен беза кхоачамех, принципиальни, корта а болаш критика е еза кхоачамбоацарашта.

Бехктокхамеча идейно-кхетама декхарех цаl — СССР-а, социалистически содружества мехкашта карагlдаьннараштa, капитализмаца нийсича социализма овлангарча совленашта дог тешадеш пропаганда яр. Цунца цхьана корта болаш долча бахьанашца юхаетта йоагlа моастагlал дола идеологи, антикоммунизми антисоветизми, хьагучабаха беза Октябрьски революце, вай партен халкъои хьабенача наькъа дунен халкъашта юкъера лоархlам боабе гlерташ бола истори юхамаччахьа дувцараш. Уж декхараш кхоачашдвра гlулакха доккха дакъа кхоач вай кепайоазонга, телевиденеген радиоген, творчески союзашка.

Парти кхайк болхлошка, колхозхошка, интеллигенцега Октябра 60 шу дизар къахьегаме доахача кердача толамашца, экономика, lилма, культура дегlакхувлача хlамаш карагlдувларца белгалдаккхара, сийлахьча юбилейна баха ма-боагlара накъабахара уж тlа а хьехаш. Цу тlахьехама жоп а луш, советски нах кхы а айхагlа кхоталу хьамсарча партена гонахьа. Октябра легендарни деношка дlадоладаь исторически гlулакх ленински байракха кlал а этта эггара керттерча лерхlачунга кхаччалца — коммунизма котало яккхалца дlадахьа чlоагтlа лаьрхlа ба уж.

(«Правда», 2 февраль).

НИЙСЛЕ — ХЬАЛХАЛАТТАРАШЦА

1976 ШЕРА ЭГГАРА ДОККХАГIА ХЬОККХАМАШ ДОЛАШ КЪАХЬИЙГА РЕСПУБЛИКА ДИКАГIБОЛА ДОЯРКАШ

Нохч-Гlалгlайчен шурий фермай къахьегамхоша новкъоста Л. И. Брежнева кубанцашка дахьийтача письмона жоп луш, шоаш хьалхагlа тlайнйцача декхарашка а хьежа 1976 шера паччахьалкхенга йохка лаьрхlар 78 эзар тонн шура — хьалхагlа йохка лаьрхlа хиннчул 3 эзар тонн дукхагlа. Шоай дош цар кхоачашдаьд. 1976 шера шура чакхйоахача предприятешка колхозийн совхозийн фермашкара 78716 тонн шура кхаьчай.

Из къахьегама котало—хьайбаш леладерий творчески хьинар чlоагlа айдаларах хьахинна хlама да. Дикка тоаденнад яхьах пайда эцилга, дукхагlа хиннаб хьалхалаттараш. Юкъера лаьрхlача 34 доярка шоаш леладеча доахах хlаранегара 3000 килограмм совгlа шура яьккхай. Республике цlаккха хиннабац ужжамиссел дукха шура йоаккха мастераш.

Хьалхалаттарий список хьаелл пхи эзар килограммал дикка тlех шура яьккха йолча назрановски хьайбашлеладечо СССР Лакхехьарча Совета депутата Даурбекова Зинас. Шоллагlча моттиге — урус-мартановски lалаьмате дика доярка СССР Лакхехьарча Совета депутат Умхаджаева Малика. Колхозийн совхозийн дикагlболча доояркашца нийсбала гlерт фермай берригa къахьегамхой. КПСС ЦК «Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара» хьакъехьарча соцамо дегаш айдаь болча цар юбилейни шера доккхагlдола декхараш тlайнйду. Толам баккхара лоархlаме дарех гlулакх да — шура йоаккхача хьайбай боахамий мастерий опыт шерра юкъейоалаяр.

Лохехьа кепатехача списка тlа хьахьекха я хlара lаттагара юкъера лаьрхlача яьккха шура килограммашца.

Даурбекова З. Т. — Назрановски района «40 лет Октября» яха совхоз 5266

Умхаджаева М. — Урус-Мартановски района «Горец» яха совхоз 4602

Келоева Я. И. — Наурски района «Красное знамя» яха колхоз 4048

Бадуева М. — «Горец» яха совхоз 3782

Тимурзиева Р. А. — «40 лет Октября» яха совхоз 3778

Чатаева С. — Грозненски района Гикаловски ОПХ 3680

Кульбака А. И. — «Родина» яха совхоз 3677

Темербулатова П. — «Горец» яха совхоз 3675

Гайрбекова А. — «Красное знамя» яха колхоз 3669

Батрисханова С. — «Красное знамя» яха колхоз 3630

Моисеева А. С. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 3592

Цанцаева А. — «Красное знамя» яха колхоз 3585

Адуева А. — Урус-Мартановски района «Труд» яха совхоз 3584

Исраилова К. — Шалински района «Южный» яха совхоз 3581

Овчинникова Т. — Сунженски района «Ассинский» яха совхоз 3518

Астамирова М. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз 3450

Накаева Х. — «Горец» яха совхоз 3433

Джамбулатова М. — Грозненски района «Ермоловский» яха совхоз 3400

Лудкова Л. С. — «Ассинский» яха совхоз 3353

Зайтаева Т. — Грозненски района «Юбилейный» яха совхоз 3321

Муцалханова М. — «Гудермесский» яха совхоз 3196

Нурчиева Х. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 3186

Махматхажиева Л. — «Пригородный» яха совхоз 3183

Ичиева Б. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз 3175

Дабарданова П. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 3171

Иордан Н. М. — «Наурский» яха совхоз 3153

Акберова А. Д. — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз 3140

Долгатова Х. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 3120

Самбиева Б. — «Урус-Мартановский» яха совхоз 3100

Шундалова П. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 3064

Душиева З. Ф. — «Коминтерн» яха колхоз 3034

Шпырко Р. А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 3029

Капустина В. Н. — Шелковской района «Червленский» яха колхоз 3005

Аушева Т. И. — «Назрановский» яха совхоз 3000

Сасина К. И. — Сунженски района Цlеча Эскара цlерагlа колхоз 2989

Цуберо М. Ю. — Цlеча Эскара цlерагlа колхоз 2951

Эдиева Р. — Грозненски района «Советская Россия» яха колхоз 2890

Межидова Ч. — Гудермесски района «Терек» яха совхоз 2845

Байсарова Б. — Ачхой-Мартановски района «Бамутский» яха совхоз 2833

Терехова М. П. — Сунженски района «Победа» яха колхоз 2816

Альвиева Д. — Шалински района «Джалка» яха совхоз 2800.

Іай фермашка

Республика хьайбаш леладераша чlоагlа гlадбахарца тlайнцар «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС Центральни Комитето баь соцам. Из соцам даггара къоабал а беш, ма-хулла дикагlа хьайбаш lангара даха, цар продукци яккхарен паччахьалкхенга йохкарен декхараш толаме кхоачашде гlерташ тlагlертта къахьегаш ба уж.

Колхозийн совхозийн фермай болхлоша чакхбаьккхаб иттлагlча пятилетка шоллагlча шера хьалхара бутт. Бетта итогаша хьахьокх, шура яккхарен из йохкарен даькъе фермай болхлоша во толамаш ца даьхалга.

Республика бlарчча хьайицача укх шера январь бетта паччахьалкхенна дlаеннай 5624 тонн шура, вешта аьлча, соахка январь бетта дlаенна хинначул 1000 тонн е 22 процент дукхагlа. Шура дукхагlа якка вlаштlехьадаьннад Ачхой-Мартановски, Грозненски, Малгобекски, Назрановски, Наурски, Сунженски, Шалински, Шелковской районий фермай болхлой. Соахка укх ханачул 39 процент дукхагlа шура ехкай Ачхой-Мартановски района боахамаша, Малгобекски — 51 процент, Наурски — 29 процент, Шелковской района боахамаша — 37 процент.

Дlададахача шера январь бетта ехкачул 58 процент дукхагlа шура ехкай «Лермонтовский» совхозо, «Грозненский шурий»—70 процент, «Терский» — 29 процент, № 1 йолча шурий совхозо — шозза дукхагlа.

Цунца цхьана, дукххача фермай коллективаш я лерттlа къаца хьегаш. Масала, Надтеречни района боахамаш тlеххьадус паччахьалкхенга шура йохкара. Царех дукхагlдараш соахка укх ханачул кlезигагlа шура дlалуш да. 1976 шера январь бетта йохкаш хинначул кlезигагlа шура йохк паччахьалкхенга «Атагинский», «Минеральный», «Гехинский», «Джалка» яхачен кхы дукххачен совхозаша.

Халонашца къовсам лоаттабеш

Фермай болхлошта ший тайпара экзамен хилар январь бетта этта шелал. Массанена а маганзар цу хана нийсъеннача халонашта толаме духьалъотта. «Атагинский» совхозе эзар совгlа етт ба. Киевляний тlахьехама жоп луш, боахама хьайбаш леладераша тlайнйцад доккхий декхараш. Хьайбаш леладерий таханарча декхарех лаьца къамаьл хилар тха парткома секретараца новкъостаца А. М. Часпиевца.

— Укх lан замалахьа доахана доакъараш дукха да аьнна доккхал де йиш йолаш дац тхо, — аьлар цо. — lалаьмате кlезига ба аьла кхоачам. Хlаьта тоъам бе гlерт фермаш долчох. Цудухьа рационага хьежжа мара дlалац хьайбашта доакъараш. Уж доакъараш кийчду цех 400 етт болча комплексе мара яц. Кхыйола ши ферма комплекс йолчара тоъал гаьна я.

Иштта халонаш нийслушше а атагинцаша шоай мел бола низ тlабахийтаб доахангара продукци дукхагlа яккхара. Из иштта долга хьагойт хьоккхамаша.

Январь бутт болабелча денз из йистебаллалца кхы лаьгl ца луш паччахьалкхенна хlара дийнахьа дlалора 3400 килограмм шура. Хlанз кхы а дукхагlа шура яккха лерхlаш ба уж. Къаьнача фермашка укх деношка хlара кхоабача lаттагара дийнахьен буси яьккха шура 0,6—6,3 килограмм хул, хlаьта комплексе — 6,5 килограмм.

Хьалхалаттача доояркаша Касумова Забураси Бечуева Санетаси машинашца шура йоаккхаш кхы а дикагlа хьоккхамаш гойт. Толаме дlадоладаьд цар шинне иттлагlча пятилетка шоллагlа шу. Укх шера хьалхарча бетта итог йича гучадоал «Атагинский» совхоза хьайбаш леладераша духьала латтача халонашца къовсам лоаттабеш тlайнйца доккхий социалистически декхараш кхоачашдергхилар. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача денна шоай къахьегама совгlат кийчдеш ба уж.

А. ШАМСУТДИНОВ.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС Центральни Комитето тlайнйцаб «Заказаш дикагlа кхоачашдаран къахьегамхошта гlулакх дара культура лакхъяран РСФСР бахача наха бытовой гlулакхаш дара Министерствас беча балхах» бола соцам.

Тlайнйцача соцам тlа белгалду. парте XXIV — XXV-и съездий решенешка хьежжа мехка чакхйоахаш я. из дlахо тоадар паччахьалкхен боккхача лоархlаме декхар дола, бахача наха бытовой гlулакхаш делга дегlадоаладара йоккха мероприятеш. Тlехьарча шерашка, ма-дарра аьлча, хьаьй халкъа боахама керда отрасль; быта служба предприятешка болх беш 2,5 млн. гарrга саг ва, бытовой гlулакхаш 1977 шера 6,3 млрд. сомал дукхагlа дергда.

Уж декхараш кхоачашдеча дикка дакъа кхоач РСФСР бахача наха бытовой гlулакхаш деча Министерствана, мехка къахьегамхошта деча бытовой гlулакхех 40 процентал дукхагlа дакъа цунга кхоач. Партеи правительстваи соцамаш кхоачашдеш министерствос цхьадола гlулакхаш ду гlулакхаш делга эргадоахаш тоадеш, предприятеш дукхагlа хулийташ, уж хlанзарча оборудованеца lалашъеш. Алхха нийслагlча пятилетка шерашка из отрасль дегlайоалаяра хьожадаь дар 800 млн. сомал дукхагlа, хьалъяьй химически барзкъаш цlендеши басараш деши, барзкъаш дутташ йола фабрикаш, быта цlенош, ательеш, мастерскеш, приемни пункташ; бытовой гlулакхаш делга 1,5-зза дегlаденад, цунца юрташка — 1,8-зза.

Цу цхьан ханна КПСС ЦК-с лерхl, Российски Федераце бахача наха бытовой гlулакхаш делга цунгара дlадехарех тlехьадус, аьнна. Йолаш йолча торонех биззa пайда эцац деш долча гlулакхий тайпаш дукхагlа хилийтара, производства эффективности заказаш кхоачашдара дикали айяра, къахьегамхошта гlулакх делга дикагlа вlаштlехьдаккхара. Деча гlулакхий дикален культуран дешаш хlанз а РСФСР бахача наха бытовой гlулакхаш дара Министерства, предприятей инженерно - технически болхлой, кулгалхой балха тlа керттердар а хинна дlаэттадац.

Къахьегамхошкара жалобаш ух быта служба дукхача предприятеша барзкъаш тегара, химически цlендара, диттара, культурно - бытови гlулакхашта лаьрхlа хlамаш тоаяра ханаш телхаеш, уж балхаш дика ца деш хилара, деш долча гlулакхий тайпаш кlезига хилара, приемни пункташ кlезига хилара, цар балха режим аьттув боацаш хилара.

Мела лел бахача наха бытовой гlулакхаш дара дикагlйола опыти прогрессивни формаши юкъекхувлилга. Дlададахача шера 16 процент предприятеш лоархlаьяц бытовой гlулакхаш дара планех. Гlулакхаш дара планови заданеш кхоачашъяьяц Читински, Архангельски областашка, Бурятски АССР-е. Цхьайолча моттигашка lалашдац быта служба объекташ болх бе йолайолийтилга, во пайда эц мощностех, ремонт вlаштlехьа во яьккха хиларагlа оборудоване цхьадола дакъа болх ца беш латт.

РСФСР бахача наха бытовой гlулакхаш дара Министерствас хадданза йоакхо яц предприятеш кадрашца чlоагlъяра, цар говзал айяра, системе уж дlачlоагlъяра.

Бедалца, материалашца, химикаташца, специализированни автотранспортаца биззa lалашъяц быта служба. Массаза а кхоачаш ца еш хьайоагlа бытовой гlулакхаш дара системана лаьрхlа оборудовани, хlаьта иштта бытовой техникана ремонт яра эша запасни оатхалаш хьаярен лоаттаярен заданеш.

(Йистедоалар 2-ча оагlо тlа)

Совгlаташ дlаделар

Назране хилар района партийно-боахама актива собрани. Цига дийцар КПСС Центральни Комитета колхозхошка, совхозий болхлошка, механизаторашка, lилмахошка, Советски Союза берригача къахьегамхошка долча письмога хьежжа района партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта хьалхашка латтача декхарех дола дош. Цу хьакъехьа доклад йир КПСС райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова.

Партийни боахама актива собране балхаца дакъа а лаьцар цига къамаьл а дир КПСС Нохч-Гlалгlай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

1976 шера ялати кхыйола юрта боахама продукташи дукхагlа яхаран паччахьалкхенга йохкаран йола планаши социалистически декхараши кхоачашдара йоаржаьча Ерригсоюзни социалистически яхье даьха толамаш бахьан долаш юрта боахаме хьалхалаттарашта енна Советски Союза орденаши медалаши дlаелар. Совгlаташ дlаделар чlоагlа ловца а баькха, къахьегаме керда толамаш дахар ловш къамаьл а даь КПСС обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

***

Партийни боахама актива собранеш хилар иштта Грозненски, Ножай-Юртовски, Наурски, Ачхой-Мартановски, Малгобекски, Веденски, Шалински, Шелковской, Надтеречни районашка а.

Юрта боахаме хьалхалаттарий йоккхача группана Даьхен доккхий совгlаташ дlаделар. Советски Союза орденаши медалаши дlаелар Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова, КПСС обкома секретараша М. А. Дорохова, М. О. Бузуртанова, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета председатела заместитела С. В. Синельникова.

ТIАГIЕРТТА КЪАХЬЕГАР—ИЗ ДА ОАХА ЛУ ЖОП!

Иштта йоах Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС ЦК баь соцам бувцаш.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС ЦК баьча соцама хетаяь митинг хилар Грозненски радиотехнически заводе. Из хьайиллар партбюро секретара заместитела И. Х. Худалиева.

— Вай предприяте коллективо чlоагlа тоам хулаш тlайнйцад из боккха лоархlам бола документ, — аьлар къамаьл даьча партбюро секретара М. Б. Байалиева.

№ 1 йолча цеха слесара-сборщика коммуниста Д. И. Хвастова аьлар, ший бригадо доккхагlдола социалистически декхараш тlаэц: пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузаш кхоачашъе.

— 2 йолча цеха слесара-сборщика И. С. Саидова дийцар ше болх беча участко Октябрьски революце 59 шу дузаш, ханал хьалха, 1976 шера план кхоачашъяь хилар. Из дика лард я укх шера задани Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузаш кхоачашъяра.

Къамаьлаш даьраша партена цlенача дег тlара, чlоагlа баркал йоахар советски наьха йоакхо ярах. Вай Даьхено 60 шера Октябра байракха кlал хьабена никъ къовсамен коталонийн никъ хилар белгалдир.

1977 шера 31 январе КПСС ЦК баьча соцама жоп луш завода коллективо тlайнйцар доккхагlдола социалистически декхараш.

Дукха нах болаш митинг хилар «Пригородный» совхозе.

Боахама директора М. А. Кузнецова дийцар пятилетка хьалхарча шера совхоза къахьегамхоша даьха толамаш, боккха мах бир цу толамий.

Сийлен юбилей кердача къахьегама толамашца белгалъяккха лаьрхlа хиларах дийцар баьцадаараш леладерий звеньевaне Б. В. Шубинас, керттерча агронома В. Е. Сидорчука, тракториста А. А. Тришина, гидротехника З. С. Чахаляна.

Митинг чакхйоалаш цига хиччараша Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна доккхагlдола социалистически декхараш тlайнйцар. Цар лаьрхlад юртбоахама продукце керттера тайпаш дахара 1977 шера план 7 ноябре кхоачашъе. Заданел совгlа Даьхенга кхоачаргда цаlи ахи эзар тоннал кlезигагlа доацаш баьцадаараш, бlаьш тоннаш сом.

— Де мел лерхlар чакхдоаккхаргда! — тешщаме соцам баьб совхоза коллективо. Цар декхар оттадаьд пятилетка диъ шера кхоачашъе.

***

«Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС ЦК баьча соцама хетаяь митингаш хилар, «Чечено-ингушводстрой» гlишлошъеча управлене, аьшкабетонни изделей заводе, Грозненски швейно-производственни объединене, иштта кхыча предприятешка, боахамашка.

Къаьстта чlоагlа раьза хинна тlайнйцаб Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизара даькъе КПСС Центральни Комитета соцам «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ Грозненски опытни завода болхлоша. Из лоархlаме документ чlоагlа уйла тlаяхийта lома а деш керда социалистически декхараш тlайнйду цар.

СУРТА ТIА: завода политинформатор В. Мельникова соцама материалаш ешаш я болхлошта. **И. ПЛИЕВА** сурт.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Цхьайолча областий, городий, районий, партийни, советски, профсоюзни органаша е еза йоакхо яц бахача наха бытовой гIулакхаш дикагIа дара, быта служба предприятей коллективашта юкъера кхетама болх чIоагIагIа бара, тIадиллача гIулакхех кадрашкара хьадеха доагIар чIоагIа хьадехац.

КПСС ЦК дииза даргдоацаш лаьрхIад бахача наха бытовой гIулакхаш делга дIахо тоадара практически де дезараш моттигерча партийни, советски, профсоюзни, боахама органий терко тIаерзаелга, из гIулакх, парте XXV съездо халкъа вахара хьал-торо айдара тIаийцача программацара лоархIам бола цхьа дакъа а лоархIаш. Съезде яьча доклада тIен КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленуме даьча къамаьла тIен КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева йоалаьча положенешен выводашен ма-яххара советски наха эша бытовой гIулакхаш тIа-тIа диззагIа кхоачашде гIерта деза, коммунисташ, комсомольцаш, быта служба берригэ болхлой балха дикал овлан тIара тоаяра, бахача наха дикагIа гIулакх дара оарцагIбахара бола организаторски болх чIоагIагIа бе беза.

Союзни республикай компартей ЦК, КПСС крайкомаштей обкомаштен, союзнии автономний республикай министрий советашта, къахьегамхой депутатий краевойи областнойи Советий исполкомашта, йоагIйоагIача министерствашти ведомствашти могадаьл бахача наха бытовой гIулакхаш дара дош дувца, быта служба ерригача подразделеней болх дикка тоабара мероприятеш оттае а лакхъяха а. ГIулакхаш дара, материальни база шеръярен чIоагIъярен заданеш кхоачашъелга, болх беш йолча мощностех кхы а дикагIа пайда эцилга, заказаш дикагIа кхоачашделга Iалашде тIадиллад.

КПСС ЦК РСФСР бахача наха бытовой гIулакхаш дара Министерства коллеги декхарийла яьй берригача балха дикал овлан тIара тоаяра, хIара автономни республике, крас, области быта служба дегIаяра иттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра лостамагIа отраслана доал дарe боарам айбе. Деча гIулакхий керттерча тайпай дикалга комплексни хьажара системаш оттаелген балха юкъехьолген сихде. Iилма - тохкамен проектно-конструкторскии организацей болх дикка тоабе, цар материальни база чIоагIъе.

РСФСР Минбыт, автономни республикай министрий советаш, къахьегамхой депутатий краевойи областнойи Советий исполкомаш декхарийла я быта служба предприятешта доал делга дIахо эргадоахаш тоадара, производство чIоагIъярай специализаци ярай. гIулакхаш дара прогрессивни фоомаш хьинаре юкъекхувлара, городашка а юрташка а комплексни приемни пункташ хоалуш дукхагIа хилийтара де дезар де; гIулакхаш дара тайпаш. заказаш цIагIа, болхлойи студентийи общежитешка хьанийделга, телха техника хьалхxe а тоаяьчунца хувцилга, заказаш абонентех кхоачашделга, кхыдараш дукхагIа хилийта.

Ерригсоюзни социалистически яхьах бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам ларде а лувцаш РСФСР Минбыти моттигерча промышленноста а коммунально - бытовой предприятей а болхлой профсоюза ЦК-ан декхарийла я иттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггIа накъадахара, производства эффективность лакхъяра, къахьегамхошта гIулакх дара дикали культурен айяра тIехьа яьржача яхьа быта служба къахьегамхой юкъе озара шерра организаторски болх боаржабе. ТIатеIIа йоаржае къахьегаме дикагIдола толамаш даьхача коллективайи къаьст-къаьстача болхлойи толашагIйола опыт, хьал а лувца белгал а бахя производстве хьалхалаттараш, деррига а де хIара къахьегама коллективой хIара болхлочон тIаийна декхараш кхоачашш тIеххкхоачаши дара.

РСФСР Минбыта, автономни республикай министрий советашта, къахьегамхой депутатий краевойи областнойи Советий исполкомашта тIадиллад:

предприятешта реконструкци ярей эргайовхаш тоаярек, болх беш яраши керда хьалъяьи объекташ караерзаяра, балха сменность дегIайоалаяра чотах производственни мощносташ алсамъяхара йолча торонех биззагIа пайда эцилга. Автономни республикашка, краяшкей областашкей оборудованена ремонт ю лаьрххIа службаш вIашагIйохка, уж мел эшача техникаца Iалаш а яь;

быта служба материально-технически база дIахо а дегIайоалаяран чIоагIъяран тIаерзаяь мероприятеш кийчъелген чакхйоахилген, бытовой машинашта, радиотелевизионни аппаратурана, мебела ремонт ю, барзкъаш химически хьисапе цIенду, чухьнахьа дувхаду барзкъаш дутта предприятеш сихагIа хьалъяра, уж хIанзарча оборудованеца Iалашъяра а кердагIа йола технологи юкъейоалаяра а къаьстта теркам тIа а бохийташ. Корта боли тIахьожам оттаболба бытовой гIулакхаш ду объекташ болх бе йолаялийтара заданеш кхоачашъяра;

быта служба предприятешта уттаю проекташ дикка тоелга, уж проекташ кийчъеча хана производствана мамогга дукхагIа механизаци автоматизаци елга, овсарле лакха йолаш къахьегара мел эша хьалаш Iалашделга теркал а деш. СССР Госстроя РСФСР Минбытаца цхьана тIадиллад цу отраслерча болхлошта, къаьстта а кхалнаха дикагIдола балха хьалаш хилийтар духьа бытовой гIулакхаш деча предприятешта проекташ уттаю нормативаш хувцара дешага хьожилга.

КПСС ЦК-ас РСФСР Минбыт, СССР Минтяжстрой, СССР Минпромстрой, СССР Минстрой, РСФСР Минсельстрой, кхыйола гIишлош ю организацеш декхарийла яьй халкъбоахама планагIа оттаяьча ханашка бахача наха бытовой гIулакхаш ду предприятеш хьалъярен уж болх бе йолаялийтарен планаш шеко йоацаш кхоачашъелга Iалашдар. СССР дукххача министерствай кулгалхошта тIадиллад бытовой гIулакхаш деча предприятешта эша оборудовани, прибораши инструменти, хIаьта иштта бытовой техникана гарантийни ремонт яра эша запасной оатхалаш кийчъяра, хьаяра, лоаттаяра оттаяь заданеш шоай карарча предприятеша кхоачашъелга Iалашдара мел эшар делга.

СССР машинашъеча министерствашта могадаьл бытовой гIулакхаш ду предприятеш оборудованецеи инструментацеи Iалашъеча, производства технически боарами кадрай говзали лакхъеча новкъостал дара практика кхы я шеръелга.

Моттигерча партийни советски органаша мамогга новкъостал де деза промышленни предприятеша бытовой гIулакхаш деча предприятешта шефство леладелген кхоллама вIаши цхьана гIулакхаш леладелген дегIакхувлара.

СССР Госплана, СССР Госснаба, РСФСР Министрий Совета, йоагI-йоагIача министерствашта тIадиллад бытовой гIулакхаш деча предприятешта материально - технически Iалашо яра дешашка хьожилга, уж материалашца, химикаташца, парфюмерно - косметически хIамашца, бытовой машинашта ремонт яра эшача запасной оатхалашца, оборудованеца, контрольно - измерительни прибораша, хIаьта иштта лаьрххIача автотранспортаца, къаьстта а юрташка. Гаьнарча Къилбаседен Дальни Востокен бахача наха гIулакх дара эшачунца а беш Iалашбара хоадам боллаш дола гIулакхаш чакхдоахилга.

РСФСР Минбыта, автономни республикай министрий советашта, къахьегамхой депутатий краевойи областнойи Советий исполкомашта могадаьд быта служба болхлой гIулакха квалификаци, юкъарообразовательни боарам, профессиональни говзал лакхъяра, шоашта тIабилла болх дог а лазаш цар бергболча тайпара кхетам балара къаьстта теркам тIаухийтилга. Цудухьа биззагIа пайда эца беза очно а заочно а дешарах, профессионально-технически училищех, техникумех, дешара - производственни комбинатех, областий юкъарча школех, хьаллаца а дегIаккувла а беза хьехамчий болам. ШерагIа боаржабе беза юкъараобразовательни школай дешархошта профориентаци яра болх, бытовой гIулакхаш дара системе эшаш йола говзалаш кагийча нахаген мехкарашкен Iомаяйтара мел эша хьалаш Iалаш а деш. Кхы тIа а данза дарг мел доацар де деза къахьегам лорабелга, кхерамзлен техника, производственни санитария тоаяра, предприятешка болхлой дIачIоагIбара, чуIача фусамашцеи деша даха ха йоаначa берий учреждениешцеи уж дикагIа Iалаш а беш.

Лакхареи юкъареи дешар дийша нах дIа-юхя бекъара планаш кийчъеча хана СССР Госплана тIадиллад бахача наха бытовой гIулакхаш деча союзни республикай министерствашта эша специалисташ къаьстта а экономика, радиотелевизионни техника даькъе, машиностроене, барзкъаши кога гIирси тегара технологе даькъе эшараш теркал а беш из делга.

Союзни автономни республикай министрий советаша, къахьегамхой депутатий краевойи областнойи Советий исполкомаша быта служба болх вIаштIехьбаккхара хьалхара городской, районни, поселкови, юртий Советий бехктоккхам айбе, мастерскеш, ательеш, приемни пункташ, бытовой гIулакхаш дара кхыйола я объекташ дукхагIа хилийтара йолча промышленни предприятей, колхозийи совхозийи торонех биззагIа пайда эца беза, уж дешаш Советий исполкомашкеи сессешкеи каст-каста дувца я дувцаш. Цу гIулакха депутаташ, профсоюзни актив халкъа тIахьожам органаш юкъе а увзаш даим тIахьожам лоаттабанза баргбац быта служба предприятешта.

КПСС крайкомаши обкомаши, парте горкомаши райкомаши декхарийла я бытовой гIулакхаш деча предприятей партийни организацеш чIоагIъяран цар болх тоабаран дукхагIа теркам тIаахийта. хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара къахьегама коллективаш оарцагIйоахача, къахьегамхошта гIулакх дечара кхоачамбоацараш дIадоахача шоай лоархIам лакхбе, кадрашца бу болх чIоагIбе, быта служба болхлой дика моральни оамалаш йолаш, заказчика сий дергдолаш хьалкхебе, бытовой гIулакхаш деш советски наьха хьашташ кхоачашдарца ювзаеннача говзалий общественни лоархIам лакхбе. ВЛКСМ ЦК-ана могадаьд катий нахи мехкарийи бытовой гIулакхаш дара системе балха кхувлара тIехьа комсомольски организацеша чакхдоаха гIулакхаш тоаделга, бахача наха дикагIча тайпара гIулакх дара даькъе кагирхоша дIадоладаьр хьаллувцилга.

Центральнии моттигерчеи газетий а журналий а редакцешта, СССР Министрий Совета телевиденеи радиовещанеи Паччахьалкхен комитета тIадиллад бытовой гIулакхаш деча предприятей балхах каст-каста дувцилга, хьалха латтача коллективай а халкъа боахама цу лоархIамеча даькъе къахьегача дикагIча наьха а опытах шерагIа дувцилга.

КПСС ЦК тешам бенна я партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша, быта служба берригача болхлоша Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизарга кийчлуш, бахача наха бытовой гIулакхаш делга дIахо дегIадоаладаран тоадаран тIехьа лоаттабу къовсам кхы а шерагIа боаржабергхиларах, хIаьта цунца цхьана КПСС XXV съездо оттаяь советски халкъа вахара хьал цахаддаш тоадара тIеерзаяь программа кхоачашъеча шоашкара доагIа дакъа юкъехьоргхиларах.

Кхоачамаш шортта да — фото; Хоардара Кхоачамаш. ХIара балха денна — дикала Знак

ХIара балха денна — дикала Знак

Кхоачамаш шортта да

Нохч - ГIалгIай химически заводе арахеца тайп-тайпара басараш, бытовой химе товараш, кхыйола продукци вай республике, Къилбаседа - Кавказе вежарашха йолча республикашка дIакхаьча ца Iеш вай мехкарча дукххача моттигашка, цу даькъе Украине, Казахстане, Туркменистане, кхычахьа дика йовзаш я. Шоай продукци дукхагIа дикагIа, даретIа хилийтара тIагIертта къовсам лоаттабеча химикаша чIоагIа раьза хинна хьаллаьцаб «Производства эффективности балха дикали лакхъяра, пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра йола Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам. Цу лоархIамерча документа гIулакхашца жоп а луш, дIадахача шера даьха къахьегама толамаш кхы тIа а тоадеш къахьегаш ба уж иттлагIча пятилетка шоллагIча шера. Шоаш тIаийца доккхий социалистически декхараш толамца кхоачашдара кердача шера юххьанца денз ерригa шоай торонаши кхоачамаши оарцагIдаьхад цар.

Шоаш денна дош дизза кхоачаши тIеххкхоачаши деш оамал я химикий. ДIадахача шера тIаийца социалистически декхараш тIеххкхоачаш а деш дог гIоздоахача къахьегама толамашца чакхдаьккхар цар дIадаха пятилетка хьалхара шу. Продукци маьхала яккхара шера план 111 процент кхоачаш а ещ, планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхар 725 эзар сома маьха товарни продукци. Валови продукци арахецара шера план 115 процент кхоачашйир завода коллективо заданел совгIа цо арахийцар цхьа миллион сом мах бола тайп-тайпара продукци. Цу даькъе заданел совгIа арахийцад 460 эзар сома маьха бытови химе товараш. Планал совгIа арахийцай 3960 шуша, 900 тонн тайп-тайпара басараш, кафельни плиташ дIатIалотаеш йола паста 250 тонн, кхыйола продукци.

Шн-шегIа хьахинна дац уж къахьегама толамаш. Цун керттера бахьан да предприяте кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша шоай коллектива къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар. Доаха къахьегама толамаш тIа-тIа тоадара боккхача лоархIаме да хьинар кхо ца деш къахьегача химикаша шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда ийбар.

Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадолар кIезигагIа долаш хилийтара дукха керда дараш производствана юкъекхихьад химикаша. Укхаза дIа а оттаяь керда болх бе йолаялийтай кхоъ бисерни хьайра. Цох боккха пайда баьннаб предприятеца. Царца хьаеш мел йола продукци технически хьалаша дIа ма-деххара дика я. ХIаьта басараш деча машино арахецачул 40 процент дукхагIа продукци арахец царех хIара хьайро.

ГIишлонхой, бахача наха хьашташ дизза кхоачашдара, арахецача продукце ассортимент шеръяра дукха балхаш ду укхаза укх тIеххьарча хана. Йинашта хьекха керда басар, канифольни лак, кафельни плиташта йола паста керда арахеца йоляяьй заводе. Керда хьае мел йолая продукци дикеи тIехдикеи хилар хьахьокх потребителаша из чIоагIа хоатташи дика дIаэцаши хиларо.

Иштта ший къахьегам вIаштIехьбаьккха болх баьча химзавода коллективо даьхача толамий итогаш йича дIадахача шера йиьлагIча квартале цунна хьожайир Нохч-ГIалгIай моттигерча промышленноста министерства предприятешта юкъе призови моттиг.

Цхьабакъда, завода коллективо доаха къахьегама толамаш кхы а дикагIа хила йиш яр цун балха тIа цхьадола кхоачамбоацараш ца ннйслоре. «ХIара балха денна — дикала Знак» яха инициатива чIаогIа раьза хинна хьаллаьцар заводa болхлоша. Денна доахача толамий итогаш а еш, яхье хьалхалаттараш белгалбахара вIашагIъеллар комисси. Социалистически яхьа условеш кийчйир. Цхьа шу дала доал из дика гIулакх вай республикерча предприятей коллективаша шерра шоай балха юкъедоаладаь. Дукххача коллективаша, эзараш болча болхлоша дика кхетадаьд из инициатива мел пайдане я. Тхо ала дахкац из инициатива заводерча цхьаккха участкана е цхьаболча болхлошта йовзаш яц аьнна. «ХIара сменана — дикала Знак» яхача девизагIа укхаза къахьегаш я стеклотарни цеха шоллагIча. технологически линие йиъ смена. Заводе мел йолча участкай коллективел дикагIа да цу технологически лине коллектива производственнии технико - экономически хьокхамаш. Укхаза хIаравар шеший смена хьокхамаш тIа-тIа тоадара хьинар кхо ца деш къахьегаш ва. Денна итогаш ю яхье баьннараша даьхача толамий. Бутт чакхбаьлча яхье котбаьннараш белгалбоах. Хьалхара моттиг яьккхача сменa коллективана 70 сом преми лу. шоллагIа моттиг яьккхачунна 50 сом преми хьожаю. Цунца лакхлу сменашкарча болхлой материальни безам.

Цхьабакъда, дика гIулакх хIанз а тIехьа юкъедоаладаьдац басараш деча, белил арахецача, бытови химе товараш деча, олифоварочни отделене, кхыча участкай коллективай балха. Цох боала пайда бовзаш бац цу коллективашкара болхлой. Цу гIулакха бокъонца уйла а яь кердача инициативагIа беш бола болх кхетамца вIаштIехьбаккхара ерригача цехий, участкай коллективаш оарцагIьяха декхарийла ба предприяте кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш.

СУРТА ТIА: замерщица Л. Дитурко.

Б. КОСТОЕВ.

И. ПЛИЕВА сурт.

Даьхен совгIат деннар

Грозненски районе цIи хеза вола Вангаев Попи «Ермоловский» совхозе керда болхло вац. Из ва йоккха опыти говзали йола механизатор. ХIара шера хьажкIий боккха хьувкъам чуйибу цун звенос. ХIаьта, 1974 шера республике хьалхара моттиг яьккхар коммуниста звенос.

ИттлагIча пятилетка хьалхара шу лоархIаме да звеньевойчун вахаре. Овсаре, хьинаре къахьегар бахьан долаш П. Вангаевна Даьхено Къахьегама Сийлен III степена орден елар. "Денначa совгIато коммуниста хьинар айду, дIахо кхы а дикагIа къахьега декхарийла ву. Укх шера ма-хулла," дукхагIа хьажкIий хьувкъам чуэцаргба аьнна дош деннад Вангаев Попе звенос.

Ц. ЯХЪЯЕВ.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. Байкало-Амурски магистрала малхбузехьарча участка гIишлонхой «Йолаш я Небель! Хурргья Ульканl» яхача девизагIа болх беш ба. Цар толаме кхоачашдаьд пятилетка хьалхарча шера тIаийца доккхагIдола декхараш: Таюра яхача станцера Небель яхача разъезде кхаччалца 135 километр болча наькъа тIа рельсаш яхкай.

Укх шера Ульканe кхаччалца таьнабаргба болата никъ. Производственни коллективаш бIаь километр гаргга керда никъ билла, 50 тIий тилла дезаш я, цу даькъе Ния, Киренга яхача хиш тIа гIолла а тохкаш.

СУРТА ТIА: бамовций девиз.

Э. БРЮХАНЕНКО сурт.

ТАСС фотохроника.

ХIАРА САГ ДЕКХАРИЙЛА ВА

ДIадахача шера Наьсаре хилар йоккха сход. Юрта Советий исполкомашкареи милици участковни инспекторашкареи белгалдаь кхоачамбоацараш дIадоахилга, болх ца бераши зуламе хIамаш леладераши бехктокхаме озилга дIадийхар сходе вIашагIкхийттчар.

Из соцам тIаийца дикка ха яьннай. Цу гIулакха юрта Совета исполкома даьр фуд? Мишта лел цар болх? МалагIаш да хинна хувцамаш?

— ДIаяхача замах юхедиса гIулакхаш дIадахара тIаберзабаь тха юрта Совета активо беш бола болх дIадахача шеранца лоархIам бича дикка тоабеннаб. Цу балха хьалхе лелаеш ба «Маяк» яхача совхозе хьяр тIа болх беш вола Муцольгов Махьте Бахьаудин, наькъаш тоадеча управлене болхло Аушев Дреса Ахьмад, исполкоме счетовод-кассиралла болха вола Долгиев ГIоймарзий Суламбек, пенсе вола Богатырев СаIадала Ахьмад, иштта кхыбараш юкъебоагIаш йола депутатий актив, — йоах сурхотIарча юрта Совета исполкома председатела Евлоев Муслима. — Цу наха каст-каста юрта совета исполкома сессешка къамаьлаш ду, бахача наха юкъе организационни а агитационно-массови а болх лелабу.

Укх тIеххьарча хана шерагIа боаржабаьб бахача наха юкъе правови пропаганда яра болх а. Дынах тешараш зерате, «езача» моттигашка ухаргбоацаш а кIезига дувца дийзадац тха юрташкарча нахаца. Цига зерат де болхача наха автотранспорт еннараш бехктокхаме узаргболга дIахайтад. Цу хьакъе къаьста дукха къамаьлаш хиннад дына керте латтаращца, дына культаех дола советски законодательство дIа а довзийтад.

Веина саг исполкомагара бокъо йоацаши зикар деши дына керте латтараша дIаволлаш моттигаш нийслора. Цу хьакъехьа комиссе тIа а бийха къамаьлаш дир «БатIал-Хьажи» сектах болча Точиев Чади Мусайца, Хучубаров Эстамира Джабраилца, Полонкоев Дзархмата Ахьмадаца, Эсмурзнев Берда Къурейшаца, Точиев Iабдурахьманаца, кхыбараща. Iаьдало могийташ доацача тайпара уж гIулакхаш леладе шоашта мукъа лургбоацилга дIахайтар царга.

Совето боккха кхетама болх бу коммунистически дог-уйла йолаш, дIаяхача ширача замах юхедиса дына гIулакхаш леладергдоацаш кхувш йоагIа кьона тIехье хьалкхеяра. Юртара школаш дикагIа пайда эца яьннай беседаши тематически сайренаши яр санна йолча кагирхошта дына духьалара кхетам балара дeча балха формаех.

Коммунистически, патриотически дог-уйланца кагирхой хьалкхебара болх во вIаштIехьбаьккхабац юкъерча школа хьехархой коллективо. Дешархошта укхаза яьй «Лаьтта вахар хьахиларах», «Космоси дын» яхача темаех йола беседаш. «Уголок атеиста» яха стенд хьаьй, кхыйола мероприятеш чакхйоаш.

Дешархошта атеистически кхетам баларал совгIа шу хьакъехьа боккха болх бу школай хьехархоша, берий даьшанаошца, уж собранеш еш вIашагI а беташ. Уж хиннай укх темаех: «Дешархой коммунистически дог-уйла йолаш хьалкхебарах», «Бераш хьалкхедара дезалеи общественностеи болча бехктокхамах», кхыяраш.

Сурхо тIа, IаьлийЮрта бахача наха шоайла барт баьб маьре болхача кхалнахах урдув доаккхаргдоацаш. Иштта укх тIехьарча хана кхетама болх бар бахьан долаш урдув ца эцаш, хоза ловзар оттадаь дIадахача шера декабрь бетта маьре яхар Барахоева Шимохий Мухьмада йоI, Измайлова Сосламбека Кейпа.

Комиссе дика болх баьб наха юкъе латташ дола довнаш дIадахара а 30 шу гарга йолча хана шоайла дов долаш хиннаб Аушев Товбота ИсмаIали, Аушев Таьштмара Соси. Иштта вIаши ца тоам болаш хиннаб АушевгIар, ДолгиевгIар, МуцольговгIар цхьабола нах. Уж шоайла кулге бигаб комиссе.

Цхьаькха дика гIулакх а кагагIдаьннад комиссена. КIезигабацар укх юрта гаьнна «дIаьха» сомаш даха балха ухараш. 1957 шера денз шоай дезал деха а бите бIаьсти дIабахе гуралца болх беш хулар Аушев Iусмана Салман, Муцольгов Султана-Мажита Хьаж-Мурад, Муцольгов Мажита Мухьмад, Богатырев Хасбота Хьусен, дукха кхыбараш. Шоаш лелалдер харцахь долга дIахайча дитар цар из гIулакх. ХIанз шоай юрта болх беш ба уж. Цар кулгаща хьалъяьй совхоза центральни усадьба ши этаж йола контора, центральни ток, йистейоаккхаш латт механически мастерской.

Цхьабакъда, дукха ба хIанз а цхьаннаьа общественно-пайдане болх ца беш леларaш. ЧIоагIа мерзденнад царна «дIаьха» сомаш. Царна юкъе ба Медов Iусмана Хьасан, Дошхьаклоев IаьлиЙ Султан, Муцольгов Абдул-Мажита Муса, Богатырев Исраила Мухьмад, кхыбараш.

Цкъаза кхетама болх барах далац гIулакх, цхьанне а яхачунга ла ца дувгIаш хьувзарий дош бухсоццача кхачача суде дода. Иштачарех вар 22 шера болх ца беш хинна Измаилов Ахьмада Темирхан. Къаракъ а мена, хьехархой болча наха дов даьккхар цо. ХIанз чу а велла судо теха ха йоаккхаш ва из. Иштта суд яь чувоалл Нальгиев Салман. Цун дIагIара корайир тепча.

Цу тайпара зуламаш юхадеттарга хьажжа котдувлаш наха юкъе даржаргда дог гIоздоаха дика гIулакхаш. ХIаьта из массанахьа а вай иштта хилийта ловш дале кхоачамбаь Iе йиш яц тахан деш долчох.

А. САГОВ, тха соб. корр.

Октябра 60 шу дизарга

ХАЛКЪИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИ БАРТ-ЦХЬОАГIО

«Вай пятилетка — из экономика меттала йолу кхы а ленински халкъий доттагIала политика я». Л. И. БРЕЖНЕВ.

КПСС XXV съезда историческа решенеш толаме кхоачашъяр, вай Даьхен 60 шу дузача юбилейна толаме хьалхакъ къовсам лоаттабеча хьалаш [illegible] общественно-политически боахамаш бахар.

Парте съездо чIоагIдаьд моттиг бIарччен ерриге къамий республикашта экономически [illegible] Партен правительственни [illegible] экономически, социально-политически, культурни дегIайоалара тIабегзаба ленински [illegible] советски халкъа масса социалистически [illegible] республикай [illegible].

Советски IаьдалаI латтача шераш[illegible] экономика, культура, Iилма дакъе [illegible].

[illegible] паччахьалкхен бюджето. СССР керттера центральни фонд. [illegible] паччахьалкхен бюджетера ахча [illegible] халкъа, боахам, Iилма, культура [illegible] Советски паччахьалкхен [illegible] экономически закондоаш чакхдахара [illegible] гIулакхашкеи хьежжа.

[illegible] хьоле кхоллаш вола дизаш дегIадоаладар, общество социалистически [illegible] экономически, социальни [illegible] культурни [illegible] хьалкхебара [illegible] Советски Россе [illegible] тIехьа [illegible].

Коммунистически парте [illegible] советски финансий [illegible] культурни [illegible].

Финансови система эггара [illegible] керттера [illegible] паччахьалкхен бюджет — вай [illegible].

Союза экономика дегIайоалара [illegible] хIара союзни автономни республика [illegible] республика [illegible] паччахьалкхен бюджето [illegible].

СССР бюджет, — берригача вай халкъа боахама бюджет. Паччахьалкхен бюджето [illegible] социальни, культурни [illegible] Союзни автономни [illegible] Iалашдеш.

ИттлагIа пятилетка керда [illegible] керттера [illegible] КПСС ЦК Пленуме [illegible] Л. И. Брежнева [illegible] «Массаза а санна Советски [illegible]».

РСФСР Паччахьалкхен бюджет 57,9 миллиард сом, Украина — 17,9 миллиард сом, Белоруссе — 4,6 миллиард сом, Узбекски ССР — 4,5 миллиард сом, Казахски ССР — 4,5 миллиард сом [illegible].

СССР Паччахьалкхен плани бюджети КПСС XXV съездо [illegible] КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева [illegible].

Керттера паччахьалкхе хьежжа [illegible] советски республикашта [illegible] 1976—1980 [illegible] 36 процент [illegible] Азербайджански [illegible] Таджикски ССР-ашка — 39, Казахски ССР-е — 41, Белоруссески ССР-е — 40, Грузински ССР-е — 43, Армянски ССР-е — 46, Молдавски ССР-е — 47 процент из дукхагIа хургхилар.

Цунга хьежжа СССР Паччахьалкхен бюджетера [illegible] советски [illegible] 1977 шера [illegible].

[illegible] Цунца белгалйоал къамий республикашта [illegible] производственни отношени [illegible] советски республикашта [illegible].

Советски республикашка экономически [illegible] культурни [illegible] республикашта [illegible].

Революци хилале хьалхаьрча паччахьа Россе [illegible] Нохч-ГIалгIайче [illegible].

40 шу совгIа ха хьалкIа, 1943 шера 15 январе, Нохчийн ГIалгIайн автономни областаш йолча Нохч-ГIалгIайн автономни область а 1936 шера 5 декабре Автономни Советски Социалистически Республика а яьй.

Цу шовзткъа шера тIехьарча [illegible] Нохч-ГIалгIайче [illegible] КПСС ленински къамий политика [illegible].

Революци хьалхара Нохч-ГIалгIайче [illegible] бахача наха 99 процент дешаш яздеш ца хоаш хиннаб.

Геттара ксала хиннаб юрта бахама [illegible] Экономически культурни [illegible] Нохч-ГIалгIайче [illegible].

[illegible] Нохч-ГIалгIайчен халкъа [illegible] ДегIаена социализм республикашта [illegible] РСФСР Паччахьалкхен бюджетера [illegible] социалистически финансий системе.

Советски Iаьдал даьнача тIехьа шера Нохч-ГIалгIайчен [illegible] РСФСР бюджетера [illegible].

Республикай [illegible] цхьана 27 миллион сом а бюджетера [illegible] 31 процент [illegible] 62 миллион 17 процент [illegible] 37 миллион сом [illegible] 18 процент хилар.

Чай — Грузе доккхал а деш леладеш культура я. Республика чай леладераша иттлагIча пятилетка хьалхарча шера боккха толам баьккхаб — паччахьалкхенна дIаеннай 356 эзар тонн совгIа дикача сортагIа йола чаь лорд.

ХIанз механизатораша гIожагIйола чаь лорд чуэцаш ба, мугIараш тIа юкъе обработка ю, удобренеш ехк.

СУРТА ТIА: Абхазски АССР Очамчирски района чай леладеча совхоза плантацешка мугIараштa юкъе культиваци еш, минеральни удобренеш юллаш латт.

И. ЧОХОНЕЛИДЗЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ТЕШАМЕЧА НАЬКЪА ТIА Я ПРЕДПРИЯТИ

Массехк шу хьалха республика тIехьаюсача предприятешка юкъе яр Ермоловски дахчан хIамаш-ю комбинат. Предприяти тIехьашка теттара бахьанаш гучадахара декхараш хьалхашка ӟттар кулгалхошта, партийнии, профсоюзнии организацешта. Производстве хьалхалаттараша, инженерно-технически служба болхлошца цхьана тохкаш дукха кхоачамбоацараш гучадаьлар. Технологически процессе хувцамаш дир, болхлой кадраш дIа-юха нийсйир, ерригача балха участкашка къахьегама дисциплина чIоагIъяра де дезараш чекхдаьхар, керда технологи техникеи балха юкъеяхьара наьха низаш тIадерзадир партийни организаце.

Иштта боккха пайда баьнаб цехашта, бригадашта, сменашта юкъе яьржача социалистически яхьах. Хьалха хинначул дукха лакхъелар къахьегама овсарле, арахецача продукце дикал, цунга дIадодар кIезигделар. Комбината коллективо шоай предприяте гIулакхаш тоаде гIерташ массехк шера тIегIертта къахьегарах доккха беркат даьннад.

Толамца кхоачашъяьй дахчан хIамашъераша иттлагIча пятилетка хьалхарча шера план. «Тахан селханчул дукхагIа а дикагIа а йола продукци арахеца» яхача девизагIа болх бу комбината берригача болхлоша.

Дукха хувцамаш хиннад цехашка. Капитальни ремонт яьй «ДСП» яха плиташ хьаеча цехе. Технологически бедал чакхйоаккхача цун участкана йизза реконструкци яьй. сиха бедал хьувш йола смесителаш оттаяьй, эргалькхя тоаяьй керттера конвейер, караерзаяьй КС-88-М яхача маркагIа низкотокеични, сиха чIоагIлуш болча кIувнах пайда эцара технологи. Цу дерригие торо еннай цеха 60 эзар кубометр шера ДСП яха плита арахеца. ПланагIа лийрхIачул 10 эзар кубометр дукхагIа хул из.

Мебельни щиташта фонерованн еча цехе керда пресс оттаяро торо еннай уж дукхагIа арахеца а цар дикал тоае а.

Цу дерригача, предприяте болх тоабара чакхдаьхача гIулакхаша торо елар коллектива дIадахача шера продукци арахецара план 7 ноябре из маьхала яккхара план 10 декабре кхоачашъе. Ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагIа моттиг яьккхача цу предприяте коллективана 2800 эзар сом хьожадаьд премена лаьрхIа.

Цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг, «ДСП» плиташ арахецача цехага я. Цу цехо къахьегама овсарле лакхъярал совгIа, продукце дикал а лакхъяьй. 1975 шера арахецаш хиннача продукцех 7,6 процент яр брак хулаш хиннаяле 1976 шера 3,5 процентага кхаччалца лохъелар из, производства объем 31 процент тIаккхийтта йоллаше а. 1975 шера арахийцача продукцена 12 рекламаш ена хиннаяле, дIадахача шера арахийцачоа енар цаI мара яцар, хIаьта цхьан сома маьха йолча товарни продукцега дIадодар 6,9 кепиг кIезигделар.

Производства эффективность лакхъеча лоархIаме дакъа юкъедиxьад комсомольцаша, коммунистически къахьегама ударникаша оператора Дадаев Дешас, бракера Эдаева Маринас, болхлоша: парте членалла кандидаташа Хаджимурадова, Бекаева, Аздамирова, Алдамова, производство Iомае, болхлой говзалаш караерзае царна новкъостал даьча хьехамчаша Аздамиров Хайбуха, Газимаев Альве, Алимханов Арбе балха даим хьалхле лелаю...

Предприяте болх айбеча кIезига дакъа лаьцадац рационализатораша. ДIадахача шера цар балха юкъейихьача 16 рацпредложене 65 эзар сом пайда баьб комбината.

Къаьстта деган айдеииа къахьег хьу чакхйоахараша кердача шера а. «Производства эффективности балха дикали лакхъяра, иттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра йолча Ерригсоюзни социалистически яхьах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам арабаьлча лакхара социалистически декхараш тIайийцад цар.

Я. ЦУЕВ.
Алхан-Юртарча культура ЦIен киномеханик.

БИЪЛАГIА ГIА БОАККХАШ

ОЧЕРК

НIаьхача цехе болх беча станокаша деллача таташа дика хьахазийтац оала дош. Дехьа а сехьа а доккхийча кораштa кIал болх беш ба нах. Царех цхьабараша цхьа болата ков хьокх, тIаккха фента харшаш нийса дий хьож, цул тIехьагIа болат фента чу хьовзаю... Шоай станокашта гаьна ца боале а, массаза а дIа-хьа лела везаш, цаI шоллагIчунца хувца безаш ба цар болх, уж слесараш ба.

ШоллагIбараш дIа-юха ца боалаш шоай станокашта дIатIабийхкача санна латт. БIарг тIерабаккхац цар шоаш хьокхаш йолча аьшка, еррига уйла цу тIа яхийта хила еза. Из ца дойя, зIаммига дукхагIа хьокхе хьаеш йола оатхал пайдана хургьяц, ца хьокхаш юте маезза хургьяц.

Цудухьа кхычарел низкъалагIа ба из болх. ЧIоаггIа сабар долча сага мара булург а бац. Вайнаха оалаш ма-хиллара мIарен михен миссел хьо гIалат воале Iа хьадаьр довргда хьа. Болата оатхало, ше машинах дIаеллача, аьнна де тугаргдац. ЙоагIIача боарамагIа хьа ца йича «мух йоагIа» цунга, говра миссел а тIера а ялац. Талмаста даь хIама ловш яц болата оатхалаш. Цудухьа уж еш вола саг болата оамал йолаш хила веза.

Иштта ва Багашев Увайс. Из шийна ма-хов Iаламо балха аьнна хьаккхелла саг ва. Цунна ший сица безабеннаб къахьегам бера хание а. ЗIаммига волча хана кхийттаб цунна къахьегама чам — ший дас, нанас, лоалахоша хьегача къин чам. Кхетадаьд къахьегамах доала беркат.

Ше кхелетача хана болх бе волавеннав из, цIаккха а ца буташ тахавалца беш а ва. Ткъаь кхойттлагIа шу да из иштта хьавоагIа. Из балха тIа аттагIдар лехаш, моттигаш хувцаш лийнавац. Иштта а доацаш халагIа болча балха тIа ше мел деиал долаш хургва хьийжав.

— Эггара хьалха со совхозе балха вахача, цхьаццадола тайп-тайпара балхаш дайтар сога, — дувц Увайса. Болх ба а бацар аз беш хиинар, лоацам боаца цхьацца хIамаш дар-кх. Лоацца аьлча бизза шоай болх беш боахкараштa цхьаьцца тIо деш хулар со. Балхара чувахача, фу деш хилар хьо аьнна хаьттача дIадувца хIама а доацаш вусвр. ЗIамига ва яхаш хIама хьадайтацар. Из дар шовзткъалагIча шерашка Казахстане. Дукха нийсделар сона цу хана тайп-тайпара балхаш. Бригаде учетчик, отделене бухгалтер... волаш хилар. Са дего хьатIалацацар уж атта балхаш. Бизза болча балха тIа кхача гIертар са кулгаш, уж кIомлуш санна хетар. Дехар а даь мастерске балха вахар со, токара ученик а волаш. ТIаккха салоIам хилар са сина. ЧIоагIа сакъердалора сога из болх беш, Iомалуш. ХIанз а дицденнадац сона эггара хьалха айса трактора цхьа оатхал тоаяр, дIабаьннабац цуп чам. ХIаьта нийсархой тамаш еш бар со цига балха оттарах. Цар оалар сога: бухгалтер а волаш конторе вагIа мара ца везачара ваха аьшкаш кегае этта хьо вIаштIехьа вий-теш? Саго деш хIама дий Iа леладер? «Сагйоалаялца мукъагIа конторера дIа хIана вахар хьо, хьох цхьа хьаким а хеташ, йоI дикагIа йоагIарг ма-ярий хьога» — оалар цхьабараша бегаш беш. Цар фуннагIа дийцача а, цу хабарашта могаргдацар сайна деза а денна аз хьаллаьца гIулакх сона гоамдалийта. Цох сона дизза дош, къонахчун гIулакх хетар. «Конторе кхалсаг яьгIача хозагIа да» йоахар дего. Иштта безабенна болх ба аз бер. Дехке а ваьнавац, кхыдар Iомадаьдалара аз аьнна дага а денадац.

Цу совхозе ворхI шу даьккхад Багашева токаралла болх беш. Юрта боахама техника оатхалаш тоаеш хиннав из. Цу хана денз дукха шераш дIадаха дале а, хIанз а йицъеннаяц цунна юрта боахама техника. Хьаштдале тахан а цун маьженаш тоае ховргда сона, йоах Увайса.

ШакIа санна цIена ба Багашева къахьегама никъ. Къахьегарца сакъердалу цун, цунца лийхад цо ший кхаз массаза а, иштта цунна из кора а даьд.

Бурув деттача эшача цхьаи механизма втулка еш воаллар Увайс. Цехе доалла тата цунна ца хозаш санна хеталора. Ше воацар цхьаккха саг цехе воацаш санна хIама новкъа ца хеташ бора цо болх. Ший станока яхаяр цун еррига уйла. Дика кхетайора цо станока хIара оаз.

Станок соца а йийя хьож из ше хьокхаш болча аьшка чIийга. ТIаккха юхайолайолийт. Яь йистейоалаш латт цо еш хинна оатхал. Цу хана цунна хьатIавера цхьа болхло. Йистхул из Увайсага. «Ер йистейла йоал са, цхьа кIеззига сабарделахь» ца оалаш, ший станок соца а йийя, хьатIавенача яхачунга ладувгI Увайса. Иштта я цун оамал, иштта да цун вадел. Ше еш лаьтта оатхал дIа а хьувкъаш къамаьл ду хьатIавенача къоначa тоара. Ше ца кхеташ дола цхьа хIама хетт цо Увайсага. Де девар дIа а вале дIавохийт Увайса из.

Иштта хIама хатта боагIа цунга цехера болхлой. ХIаьта цо цIенача дег чура хьехам бу ше волча веначоа.

— Шийна нийсве кхы цхьаькха воацаш вола говзанч а дог цIена саг а ва тха Увайс Ахмадович, — йоах цеха начальника Собалев Иван Федоровича. Цо хьаяь оатхал цIаккха а хиннаяц вйп долаш. ХIаьта шийна ховшдар кхычоа дIахьеха массаза а кийча хиннав из. Шийна санна болх говза бе а хайна, кхывар шийна тIехьакхерах хьалхаваларах кхийравац Увайс Ахмадович. Из гIадвода кхычо болх дика баьб аьнна хезача. Массавар хилац иштта. Цхьа саг вар тха цеха механизма чIовташ дика е ховш. Кхычарна уж ше санна хьае хар кхераш лечкъаш йора цо чIовгаш. Уж еча хана саг шийна юхевахача болх сонабора цо, цхьа бахьан а даьккхе, дIаводар ше болх беча моттигера.

Цу оамалах хIама даллац Увайс Ахмадовичах. Шийна гучадаьнна дикадар, кердадар ма-хулла сихагIа кхычарга дIадовайта гIерт из. Цехасий, завода сий лакхлалар деза цунна.

Балха ханах цхьаккха а минут зехьа йоаяц цо. Кхычарна хьоьхаме я цун къахьегама дисциплина. Из цIаккха а балха тIехьависац, балха ди йистедалалехьа дIа а водац. Сона а миссел ла магац цунна производственни дисциплина телхаеш вола саг. Увайс Ахмадовича духхьал дIаоал цунга ала доаггIар, дIахойт цо еррига коллектив юхаувзаш хилар.

Иштта дог лаз Увайс Ахмадовича ший предприятех. Заводах цо ший шоллагIа дола цIа лерхI, хIаьта коллективах — шоллагIа бола дезал.

Багашевах доахкача дикача гIулакхех цаI да из корта бохабу малар ца молаши гIаьле ца озаши хилар а.

Iаламо шийна ма-ховва къахьегам безаргболаш кхелла саг ва из. Ше балха венача хана денз хьалхалаттарех волаш хьавоагIа Увайс Ахмадович. Тха предприяте цIаккха а социалистически яхь дIайолаеннаяц из хьалха воацаш цу хана денз. Иштта хилар вай ленински парте ткъаь пхелагIча съезда сийлецца накъадахара яхь дIайолаеш а цун исторически решенеш кхоачашъяра яхь отташ а. — Иштта дувц Багашевах Иван Федоровича.

Цехе бе беза эггара чоалхане йола оатхал, бехктокхаме болх Багашовга байт.

Дуккхаза а совгIаташ даларца белгалбаьккхаб Багашева къахьегам. Владимир Ильич Ленин ваь бIаь шу дизара сийна дика къахьегарах цунна елар Юбилейни медаль, хIаьта нийслагIча пятилетке доккхий производственни толамаш дахарах «Знак Почета» яха орден. Массехказза еннай цунна «Социалистически яхье котвальнар» яха знак, сийлен грамота, ахчан премь.

Тамаше боккха толам баьккхаб цо иттлагIча пятилетка хьалхарча шера — кхаь шера план кхоачашъяьй Увайса.

Цеха начальника санна дика вувц из сменни мастера Шевченко Михаил Михайловича, цу завода меттел республике а цIи хезача токара Дарсигов Махьмада, кхычар.

Иштта дика къахьегаш волча цунна ха корайоагIа завода а района а общественни вахара юкъе дакъа лаца а. Из диазза хержа хиннав Ленински райсовета депутаталла, завкома, цехкома член волаш хиннав. Из кхерамзлен техника общественни инспектор ва.

Собранешка цо майрра дIадувц кхоачамбоацараш, уж дIададахара де лезараш, предприяте, общественни моттигашка, дезала юкъе кустдоаца, советски сага хила йиш йоаца гIулакхаш леладерашта чIоагIагIа критика ю.

Ший балха говзал а политически сакхетам а хадданза лакхбу Богашев Увайса. Цо заочно йистеяьккхай техникум, политически дешара кружоке ладувгIа ух.

Цхьавола саг хул предприяте, шийца болх беча махаца, нах вIашагIкхийттача шийх дика ва аргдола гIулакхаш а леладеш, дезала юкъе ла могаргдоаца во оамал а йолаш. Иштта барех вац Увайс. Из ший дезала дика да ва. Къахьегам дукха безаргболаш, советски обществана пайдане хургболаш кхебу цо ший дезал. ЙоI, дахчах хIамашин мебели еча «Терек» яхача фирме балха а йолаш, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете заочно дешаш я, воI а цига дешаш ва, вож бераш школе деша дагIа.

Ю. ЮСУПОВ.

КХАШ ХЬАЬНДУ

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера толаме болх бир «Атагинский» совхоза Ваганов Байке кулгалдеча хьажкIаш лелаеча звенос. ХIанз хургболча хьувкъама уйла еш ба уж. Кхашка дIа а кхухьаш дIайоаржаю органически удобренеш.

Цхьа барт болаш болх бу механизатораша. Органически удобренеш тIайоттача овсаре къахьегаш ва Хакимов Лема. ХIара дийнахьа трактора лафеташ тIа цо тIайотт 180 тонн удобренеш. Иштта хьинаре болх беш ба трактористаш Исаев Султан, Ибразов Рашид.

Социалистически яхье хьалха латтарех ба опыт йола механизатораш Социалистически Къахьегама Турпал Гайтамиров Шираниин цун доттагIа — Ленина орден лелаю Ваганов Байкеи. Ден норма 25 тонн йолаш цар кхашка дIахьу 35 тонн органически удобренеш. ХIанзале 2000 тонн гаргга органически удобренеш дIайнхьай кхашка механизатораша.

Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш совхоза хьажкIаш лелаераша къовсам лоаттабу Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера ма-хулла боккхагIа хьувкъам чубара тIехьа.

Л. РУДСКИЙ.

Нагахьа санна Къилбаседа-Кавказски край бIарчча хьайцача 1926—1932 шерашка бахача наьха хIара сага сих лоархIаш бюджетера дIахийна ахча дукха совгIа-эшашагIа довцаш шозза дукхагIа хиннадале, Нохчий автономни областе 4-зза хIана хиланзар аьнна дукхагIа хилар. Хетаргахьа даьча лоархIамегIа моттигерча бюджетера хьалхарчен шоллагIчен пятилеткашка юрта боахамга дIадахийта ахча 17 миллион гарггача сомага кхаьчар. хIаьта тIом хьалехьарча пятилеткай шерашка бюджетера социально-культурни мероприятешка дIадахийта ахча 470 миллион гаргга сом хилар.

ВорхI пятилетке республика халкъа боахамга дIадахийтад 2 миллиарди 112 миллиони сом. Капитальни вложенеш дIаахийтай керда заводаш, фабрикаш хьалъярга, юрта боахам дегIабоалабарга, чуIе цIеноши культурно-бытовой гIиросаши хьалдарга. Керда хьалйир химически, машиностроительни, энергетически, кхачан промышленностен гIишлой индустреи доккхий предприятеш. Хьаьй керда промышленни центраш: Аргун, Гудермес, Назрань, Карабулак.

Даьхено лаккха мах бир Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша баьча балхен царна карагIдийнача хIамайи. ВЦИК Президиумо 1924 шера 24 декабре грозненски пролетариата ЦIеча Байракха орден елар 1918—1920 шерашка къулбехьен-эрсий контрреволюцена духьала герза низаца лоаттабаьча къовсаме турпала гIулакхаш карагIдувларахи мехкдаьтта промышленность юхаметтаоттаеш баь болх бахьан долаши. Хьалхарча пхе шера план толаме кхоачашъярах СССР ЦИК Президиумо 1931 шера 21 марта баьча соцамца Грознески мехкдаьтта промышленноста Ленина орден елар. СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1965 шера 13 декаберча Указаца Ленина орден елар Нохч-ГIалгIай АССР-а халкъа боахам дегIабоалабеча толамаш дахарах.

Республика экономически прогресс еча доккхий толамаш даьхад бархIлагIча пятилетке (1966—1970 шш.). Цу пятилетко шерра пикъ хьабийллаб боахама реформа яра, из белгалъяьлар экономика дегIайоалаеча интенсивни факторий лоархIам чIоагIбаларца, экономически рычагех пайда дукхагIа эцарца, хIанзара Iилма-технически революци сихъяларца, ерригача общественни производства эффективность лакхъяларца.

БархIлагIча пятилетка шерашка 1,6-зза совгIа дукхагIа арахийцай промышленни продукци, ерригa промышленни продукци хьаяра пхе шера заданеш ханал хьалха — 1970 шера октябрь бовш кхоачашйир. Шера юкъера лаьрхIача промышленни продукци дукхагIа хьаяра темпаш пятилетке 10,3 процент хилар мохк бIарчча хьанйцача 8,5 процент хиннача метте. Цу юкъа болх беча хIара сага лоархIаш баь болх 40 процент совгIа дукхагIа хилар, Планал совгIа 86,6 миллион сома маьха продукци кхачар мехкага, хIаьта планал совгIа баь пайда — 60 миллион сом гаргга.

Республика мехкдаьттахоша ханал хьалха — 1970 шера 20 сентябре кхоачашйир мехкдаьтта даккхара пхе шера план. 74 миллион тонн мехкдаьтта делар мехка, цу даькъе планал совгIа — 6 миллион тонн гаргга. Нохч-ГIалгIайчен экономикен культурен дегIайоалаярген дIаяхийтар 1,5 миллиард сом совгIа паччахьалкхен капитальни вложенеш — бархIлагIча пятилетка шерашкарчул 28 процент дукхагIа. Планал совгIа хьаьй 60 миллион совгIача сома маьха промышленни продукци. 77 миллион тонн совгIа мехкдаьтта кхаьчар мехкага, цу даькъе ах миллион тонн планал совгIа.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, иттлагIча пятилетка хьалхарча шера юртбоахама культурай лакха хьувкъам а кхебаь, доккхагIдола социалистически декхачар кхоачашдир. Из бахьан долаш КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева дег тIара даькъала бийцар колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ, заготовительни организацей болхлой, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш, республикера берригa къахьегамхой.

Доккхий декхараш латт вай республика къахьегамхошта хьалхашка иттлагIча пятилетке. 26,4 процент йоккхагIа хиннай промышленни производства объем, паччахьалкхен капитальни вложенеш — 29, паччахьалкхени кооперативнии торговле розничи товарооборот — 31,5, бытовой гIулакхаш дара объем — 52 процент. Республика юрта боахама, Iилмана, техникана, образованена, унахцIено лораяра дIахо прогресс яра чакхдаха гIулакхаш белгалдаьд.

Республика Лакхехьарча Совето 1977 шера халкъа боахам дегIабоалабара плана хьакъехьарча закона тIа къаьст-къаьста белгалъяьй пятилетка заданеш, моттигера промышленность лакхагIча темпашца дегIаккхувлилга а оттадеш. Белгалдаьккхар, 1975 шера халкъа боахам дегIабоалабарга республикански бюджетера 154,5 миллион сом дIадахийта хилар. 1977 шера халкъа боахам дегIабоалабарга дIадахийта оттадаьд 25,2 миллион совгIа сом, хIаьта социально-культурни мероприятешка — 112,8 миллион сом. Цунца дувзадена республике чIоагIагIа бахза баргбац хьатIа мел доагIача моттигашкара ахча вIашагIтохарах цунах пайда дикагIа эцаран тIаберзабаь финансово-экономически болх. 1976—1980 шерашка республика халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера плана хьакъехьарча закона тIа белгалдоаккхаш ма-хиллара, пхе шера план кхоачашъеча юкъагIа къаьстта уйла тIаяхийта еза общественни производства эффективность ма-могга дукхагIа айяра, керттерча даькъе Iилма-технически прогресс сихъяра, кхомбара режим чIоагIъяра, халкъа боахама дерригача доакъошка балха дикал тоаяра ларда тIа къахьегама овсарле лакхъяра.

Цу тайппара, мехка ерригa бюджетни система, цу даькъе вай республика бюджет а, къахьегамхой хьашташ кхоачашде, вай республика экономикеи культурен айе, дуккхача къамех болча Нохч-ГIалгIайчене бахача наьха хьал-торо лакхъе лаьрхIа я.

А. БАГДАСАРЯН,
экономически Iилмай кандидат Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета доцент.

Доазол дехьара

МАШАРА ГIИРС МАССАНЕ ХЬАЛБЕ БЕЗА

14 — 16 январе машар безача низий Дерригдунен форум хилар Москве.

Дунен халкъашта юкъера гIулакхаш «шийлача тIемагара» кхохкам кIаьдбаргахьа дегIаккхувлара керда тенденцеш вIаштIехьйоахача малагIа дакъа лоаи общественносто? Дикача оагIорахьа хиннача хувцамий керттера итог сенах латт? ХIанз малагIаш да машар чIоагIбар духьа лоаттабеча къовсама керттера лосташ? Уж хаттараш дир АПН корреспондента Н. Кузнецова машар безача низий Дерригдунен конгресса доакъашхочунга, Франце Къаман собране кхыча мехкашцарча гIулакхаштa йолча комиссе членага, депутатага Пьер Годфруага.

1966 шера 30 июне Францен президент инарал де Голль визитаца СССР-е венача хана кулгаш яздаьча советско-французски деклараце керда зама хьайийллар дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дегIадоаладара. Цунна ларде йиллай «кхохкам кIаьдбар — барт — цхьана гIулакхаш леладар» яха формула. Цхьабакъда Малхбузехьарчарна дош хетанзар цунах. НАТО мехкий политически гIозарашкара дуккха бараш тешацар тайп-тайпара общественни строящ йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш тIа машар чIоагIбе йиш хургхиларах. ХIаьта а общественни мнене, машарца болча халкъий лоIамо эшабаьб «шийлача тIема» низ.

Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъера гIулакхаш лертIадахара Москвас цкъа санна дуккхаза а баь тIахьехам хьалдоацилга инарала де Голла дагадохийта цIенхашта бахьанаш дуккха дувца йиш яр. Цхьабакъда керттердар сенах латт аьлча, из латт, дуккха а дукхагIа бола французаш Советски Союза «агрессивни уйлаех» ца тийша а мехка къаман хьашташта ма-хеттара йола арахьара политика чакхйоаккхилга дIадийха а хиина хиларах.

Франко-советски бувзамаш дегIаахара толамаша влияни ярах малхбузехьара дунен уйлаш сихха хувцаяла яьлар. Цагахьа санна Москвареи Парижаи юкъе вIаши гIойле йолча тайпара цхьана леладу гIулакхаш лертIадаьннадале, тIаккха иззамогр де вIаштIехьдаргдар тайп-тайпара социальни строяш йолча кхыча мехкашта юкъерча гIулакхашка а. Из унахцIена логика хьал а лаьца кхохкам тIалаттача хьалашка яха кIаьдъенначa Малхбузен общественносто ден повестка тIа оттадаьд политически никъ хувцанза барг ца хиларах дола дош. Цудухьа тамаш а яц, Францена тIеххьа социалистически мехкашца цхьана леладу гIулакхаш лертIадахарен дегIадоаладарей наькъа тIа дукхаха илалехьа ФРГ, Канада, США а ялар.

— Массехк шу мара юкъе ца долаш кхыча заман чу гIа баькхача санна хилар вдамле: конфронтацегара машаре даргахьа, — белгалдоаккх Пьер Годфруас. — Духхьал цунах латт, сона хетачох, укх тIеххьарча шерий керттера позитивни итог а. Белгалъяь а Европа ткъаь итт паччахьалкхен, хIаьта иштта США-и Канадаи кулгалхой эггара сий долашагIа йолча подписашца чIоагIъяь а яц из Европерча кхерамзленеи цхьана гIулакхаш леладари йолча Совещане ТIеххьарча акта тIа?

Бакъдар аьлча, миччa хана а ядерни довнаца эккхара кхерам тIатувсаш хиннача «шийлача тIемагара» машаре цхьана дахаргахьа дика гIа баккха цIаьхха вIаштIехьдаьннадац. Инерце законаш политике а лелаш да. Из, сона хетачох, гучадаьлар, аьнар отташ дола низаш, кIезига хиннадале а, кхохкам кIаьдбара гIулакха духьала хьинар чIоаггIа айденна а долаш, ФРГ-еи США-и хоржамашта хьалхара кампанеш йолча хана. Цхьабакъда общественносто ший приговор даьд унахцIенача логикага хьежжа. Дукхха а дукхагIа болча харжархоша голосовани йир кхохкам кIаьдбара политика хьаллаьцача кандидаташта тIехьа.

Леонид Ильич Брежневи США керда президент Джеймс Картери 1977 шера хьалхарча ах шера наступательни стратегически герзашта доазув оттадара хьакъехьарча советско-американски переговорий шоллагIа этап чакхъяккхара вIашагIкхета дага хиларах даьча хоамаша тешал ду, кхохкам кIаьдбара — Iоадеш латта герзаш соцадара проблема къоастаяра — процесса эггара лоархIамегIарча участке баьццара сигнал йоагаш хиларо.

1977 шера Белграде вIашагIкхета беза хельсински документа кулгаш яздаьча паччахьалкхений викалаш. Дог тийша хила лов, из пропагандистски хабараш хиина ца а дусаш, Хельсинке дIадоладаь конструктивни къамаьл дIахо дахьар хургхиларах.

— Москве хиннача эггара хьалхарча машар безача низий Дерригдунен конгресса доакъашхо а Европерча кхерамзленнеи цхьана гIулакхаш леладараи тIехьарча Дунен халкъашта юкъерча комитета член а хиларах тарра, даьлах тешаш вола христианини парламентарии хиларах тарра, дог тийша ала йиш я сога, дунен халкъашта юкъера хьал вIаштIехьдаккхара общественносто воздействи яра низ хадданза лакхлу, — аьлар ший къамаьл чакхдоалаш Пьер Годфруас.

— Цудухьа дог тийша ва со, Москве хиина машар безача низий Дерригдунен форум догуйла цIена долаш болча берригача наьха цхьоагIо чIоагIъяра керда стимул а хиина дIаоттаргйолгах, хIана аьлча массане юкъарча машара здани массане цхьана хьалъе еза.

Париж.

БОНН. Цхьайолча хана малхбузехьарча городашка гучабувл «КIалбисараштa гIулакх ду эскар» оалаш бола «къебараштa пайдана долаш» сагIийна хIама еха нах.

Шоаш кIеззига дIателача хIамилгашцеи тIаккха доахача дIаьхача ловцашцеи капиталистически мехкашкарча къахьегамхой классови сакхетам дегIабараи, эксплуататорашта духьала цар лоаттабеча къовсаман духьале ю цу реакциони религиозно-филантропически организаце.

ТАСС фотохроника.

Калейдоскоп

ЧАМА, БЕСА...

Масса бос къоасталургба сага бIаргага? Миллион! — йоах будапештски Политехнически институтa тохкамхой группо. Беса чулоацам Iомабеш болча специалисташа (художника, математика, физика, инженера, лоро, психолога, кхычар) цо сага организмана еча воздействе цхьайола башхалонаш белгалъяьхай. Царна гучадаьннад, масала, кхыметтел бIарга ца гуш хилча а, сага бос дага латташ хилар.

Гучадаьннад, бесаша маIача нахан кхалнахан тайп-тайпара влияни ел хилар. МодлагIа бос бIаргабайча, маIача наьхачул сихагIа беттабала болалу кхалнаьха яха.

Бесашта психически цамогаш болча нахан зуламаштен еш йола воздействи тохкаш хиннача венгерски специалисташа соцадаьд, цар, массазарча наха санна а ца лоархIаш, баьде бесаш дикагIа лоархIаш хилар. Цхьабарий «чамаш» бебе хилар зелу тайп-тайпарча зуламашкахьа озаш уж хиларца а. Масала, теIа мора бос хозагIа хет къуйта, хIаьта хулиганаша эггара хозагIа лоархIар баьде-шаькъа бос ба.

(АПН).

БЕ ЙОАЛЛАШ ЖЕЗЛА А ЧЕ ВОАЛЛАШ КХЕРА А БОЛАШ

1,3 миллион стерлингий фунт — иштта ба, Рейтер яхача английски агентства лаьрхIача, Джакарта Iаьдалаша ийцача улицашка движени нийсъеча кердача компьютерни система мах. ГIулакх миштад аьлча, индонезийски полице яхачох, моттигера автомобилаш лехкараш вIалла дисциплина йоацаш ба. Движене бокъонаш царех дуккхачарна вIалла дош хеташ а яц. Уж телхаераша, наькъашка ягIа знакаш теркал ца а еш, гаргга кхаьча духьала йоагIача дуккхача автомобилашта хьалхашка бокъо йоацаш «цIаьхха» гола тоха е наькъа юккъе машин а латтийта, мича бахаб а ца ховш дIа а баха, бIарчча ах ди даккха тарлу.

Iаьдалаша дуккхаза а дIаьхад водителашка порядкагIа хила. «Наькъаш шун доалахьара хIамаш яц, — дIахкайкадаьд Джакарта губернатора Садикина дукха ха йоаццаш ше къамаьл деш, — массане а доалахьа да. Шоаца мел хетача тайпара лела йиш яц цар тIа гIолла. Улицашка гIолла лелара правилаш кхоачашъянза яргьяц». ХIаьта, нагахьа санна кердача компьютори системо новкъостал ца дой, яьннад губернатора, «кхы вай де хIама дац полицейскешка тIой леладайтар мара, бокъонаш телхаераштa деттийта оаш уж».

(АПН).

ТIЕХБIАЬХИЙЧАРНА ЛАЬРХIА ЧХЬАГIАР

Дукха ха йоаццаш Лондонерча Сотсби яхача аукционе стерлингий 205 фунтах ехай 249 шера лаьттача немецки комсий чхьагIара шуша.

Специалисташа яхачох, комсий дикагIа долча сортех XVIII бIаьшере йолалуш Бремене даькхача чхьагIара чамца талхаш геттара дика бисаб. 1945 шера, союзникий бIу Бремене чуккхача боаллача хана, городера гIордаьнна лармаш чумел йола хIама дIа а йиьха дайхад. ЮхейИсар алхха цхьа бешинг мара яцар лаьрххIа уйла еш даь йоазув тIа а долаш: «УнахцIенона кхераме да». Цу чу хиинар шуташка деттая, хIаьта царех цаI ткъаь итт шу совгIа ха яьнначул тIехьагIа лондонски аукционе гучаяьннай.

(АПН).

ТЕШАМЕ ХИЛАР

Пиза яхача итальянски городерча цирка дирекци корзагIа яьна я. Деннад наха дукха дезаш хиина Сандра яха кхал пил. Цо дакъа а лоацаш увттаеча номераша къаьстта чIоагIа сакъердам бора зрителашта. Пил далара бахьан — дрессировщика Гельмут Крона циркера геттара дIаваха аьнна соцам бар. Тешаша дувц, Крона Сандрой Iадика ювцача хана пил делкаш хиннах яхаш.

(АПН).

Керда стихаш

М.-С. ПЛИЕВ.

ПХЬАРА ИЛЛИ

Лалла лейси, лалла фо,
Бе са кхуврчах маьлха го.
Болат чIоагIаг1 цIий Iа де,
Воал со седкъий лотаде!

Ухх сай жIовнах цIагарг даь,
Цу нажаргах фата яь,
Юрт аз сецца сомайоах,
Болат декош илли доах.

Хьийкъа теркаш латт вай
кхаш,
Уж кхедаьрех хIанз со ваш.
Кхай тIа эшша кечалаш,
Пхьоаллера дIаэцалаш!

Вац со моллагIвола пхьар,
Болат ду аз тувсаш къар.
Тувсалу са сийгалгаш —
Болатах яь бIийгалгаш.

Айде, айде, жIов, Iа зов!
Болат дийнде вайна хов.
Комбайнера эшаш йий,
Болатах хьаергъя кий!

Бехктокхаме ха ма йий,
Кхаш чуэцаш вай ма дий.
Алал, цхьаккха юстар вий,
Iийне хайна мелаш йий!!

Мехка мел вар гIовттaлаш,
Кхаш чуэца отталаш!
Мелаш волчоа Iийне йий
Боезийтаргбар пхьара бий.

Лалла лейси, лалла фо,
Бе са кхуврчах маьлха го.
Болат чIоагIаг1 цIий Iа де,
Воал со седкъий лотаде!

ЦХЬАЬККХА ГЕРЗО ВЕЛЕХЬА

Фу лех Iа алал сога, саг,
Цу каша бодаш болча
новкъа?
Iоажало лувц ший топа лак,
Кхы топ еце а льтта
къовкъа.

Кхерий хьо, ца леш висар со,
Iоажал йоацаш ва аьнна
хеташ?
Дуь буъ аз хьона:
лергва со!
Ца вуй а Iа хьай шалта
етташ.

МассагI бIил сона бетта хоз,
Герз фуй ца ховчоа техай
топча.
Цох делхаш гIийла дог
са лаз,

Велий-те техар,
кхийттар велча?

Венначун сесаг елхаш я,
Тамаш я вийначун яр еле.
Шинне а кхуврчаш шийла да,
Герз лелош мел вар
вех аз кхеле.

Дитал шоай боарзаш,
гIовттал даьй!
Шо тешал дех аз еча кхеле.
Тха тахнен духьа лийга даьй,
Кхы цIаьккха теха
цхьаькха веле!

Шун хана дарий, айел оаз,
Герз бе доацачоа
герзаш детташ?
Алал, са дай, айел шоай оаз,
Тийшеча балхах шалташ
Iетташ?

Сай даьша яхаш санна мотт:
«Эсалчар детт, кIаьнк,
иштта герзаш,
БIижалха ваьчо ирал Iотт,
Цун бIаргаш лечкъар наха
мерцаш.

Дицдаьд-те лоаман эздел,
сий?
Уж тайпа йиш яц лоамех
бовла!
Iа ювцараш тIолхаш ма йий,
Шовлакхаш дезар царна
кхолла.

Шун замах эшац
цхьаккха герз,
Тхо тIаккха сенна лийгад
селхан?
Герзаша бала дIа-хьа кхерз,
Ноаноншта эшийтац из
белхам.

БIехал мо унзар бац
шун никъ,
Лакаш тIа пIелгаш лоатто
дезаш.
Оаш увзац оаха ийза дукъ,
Ма гIоза дах шо
делакъежаш.

Е тепча, шалта, топ, из урс
Ца эшаш Даьхе я шун
чIоагIа.
Уж леладаьчун гота юс,
Сов хьелха богI чурта
цхьа бIоагIа.

Тха наькъа ма доаделаш сий,
Тха цIий ийнача лоаман
лаьтта.
Из доадергдолчох гIойла
вий,
Ший лахьта хилда цунна
готтаI».

Вай даьша яь кхел иштта я,
Со даггар мутIахь ва цар
кхела.
Ер эшха дIахо шуга я,
Дош ала цхьаькха герзо
веле.

МОСКВА. Каширский шоссе юххе хьалъяьй 30 метр совгIа йIаьха йола 17 этажни лоа сепна кIай здани. Из я столице йоккхагIа ярех йола 1200 моттиг йола больница. Дукха ха йоацаш эггара хьалхара унахой дIачуийцаб цо.

Сийрдача кораша, хозача бесаша дог гIоздоах. ГIараши таташи доаду тховнаш тIа ехкача плиташа, уйнаш тIа ехкача кIаьдача хIамаша.

24 лифто вIашагIовз терапия, кардиологе, нейрохирурге, офтальмологе стационарни отделенеш.

ПаргIата палаташ цхьан, шин, виъ пациента лаьрхIа я. Цига латт холодильникаш, метта уллаше а унахочо процедураш лорага е йиш хулийташ йола оборудовани, дежурни медсестраца бувзам лоаттабе йиш йола диспетчерски аппараташ.

Физиотерапевтически процедура яра йола водолечебница, соляре къаьстта блок я. 20 совгIа цIа дIалоац аптеко.

Дукха ха йоацаш болх бе йолаялийтай операционни блоки централи стерилизационни.

СУРТА ТIА: больница керттера корпус.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХОЗАШ Я КЪОНАЧАР ОАЗАШ

Назрановски музыкальни школа болх бу вурийттлагIа шу да. Юххьанца укхаза хьехархой тоъаш ца хилар бахьан долаш цхьа фортепианни отделени мара яцар.

Берашта музыкально-эстетически кхетам балара дукха болх баьб укх тIеххьарча хана школа преподавателаша. Царех дукхагIбараш цхьан хана укхаза дешаш хиннаб, хIаьта хIанз лакхера музыкальни дешар а дийша хьехаш ба. Уж ба Крыгин Юрий Николаевич, Клименко Галина Ивановна, Гусев Олег Алексеевич.

Музыкальни школа йистеньккхарех дукххагIчар музыка Iомаслга дIахо хьо. Царна юкъе ба Краснодарерча культура институте деша ягIа Евлоева Iайна. Грозерча музыкальни училище дешаш йола Шадыжева Фариза, хIаьта иштта музыкальни училище дешаш йола Даскиева Тамара, кхыбараш.

Цар массане музыкацара безам совбаьккхар. Уж музыкальни наькъа тIа баьхар я эггара хьалха школе музыка хьехаш хинна Яндиева Махьмада Мадина. Москверча П. И. Чайковске цIерагIча консерваторе дешаш я из хIанз.

Иштта хьалашка дукха къахьег школа хьехархоша къамий а классически а музыкацара, дешархой безам чIоагIбара, цар эстетически кхетам лакхбара.

Дика аьннад цу хьакъехьа Г. Нейгауза «Таланташ хьае йиш яц, бакъда культура хьае йиш я, вешта аьлча — таланташ хьахулен дегIаухен лард».

Къаьстта дика дешаш, хьехархоша дIахьалхадаьккхар сиха дIаэцаш, музыкальни кхетам лакха болаш ба дукха дешархой. Царех ба Барханоева Ляна, Картоева Заира, Арсельгова Зарема, Орлова Таня, Мальсагова Мадина, Газдиева Марина, дукха кхыбараш.

Масала, фортепьяно Iомлеча ворхIлагIча классе дешаш йолча Мальсагова Хьаде дика кхоачашъю К. Черне «Этюдаш», С. Баха «Прелюди», И. Гайдна «Варнацеш йола ари», Л. Бетховена «ВорхI халкъа халхар», кхыйола чоалхане пьесаш. Баян Iомабеча Балаев Ахьмада хIанзлехьа локхалу Денисова «Этюд», Ф. Моцарта «Минуэт», Клименте «Ронда».

Музыкальни школе кулгалдеш я дика опыт йола къона педагог Инаркиева Мадина.

— Тха педколлективо шийниз мел кхоачар ду Наьсарера музыкальни школа республике дикагIъярех хилийтара, — яхаш дувц директоро. — ДIахо йодача хана тхоай низи хьинари кходергдац оаха районе музыкальни культура айяра. Бакъда школа материально-дешара база вIаштIехьйоаккхаш райисполкомо а цун культура отдело а гIо дар дех оаха. Музыкальни школана чIоагIа эш зал, холл, мебель, музыкальни инструменташ.

Дика дагадоагIа сона шу хьалхагIа «Сердало» газета тIа кепатеха яр Инаркиева Мадинай статья. Цу тIа а дехар дора цо райисполкомага, цун культура отделага новкъостал де яхаш. Цул тIехьагIа музыкальни школана лаьрхIа «Электроинструмент» завода общежите лакхера этаж дIаеннай. ХIанз цига ремонт еш я. Из а эшачунга хьежача хIама дац.

— Концертни зал а йолаш типови здани эш школана, — дувц Инаркиева Мадинас. — ХIаьта оаха хIанз а кIор боагабу, доацаш да хий а...

Музыкальни школе дешаш ва 125 дешархо. Бакъда музыка Iомаяра мел эша хьалаш хIанз а дика вIаштIехьдаьннадац укхаза. Цу гIулакха оарцагIбала безаш ба района кулгалхой.

С. АЛИХАНОВ.
тха соб. корр.

ДИКА ТIЕХЬЕ — ДАЬЙ-НОАНОЙ ДЕГАГIОЗ

Бераш дезилга — из-м котама а дулургда, — яздаьд Горьке, хIаьта хьалкхеделга — из таланти кIоарга вахар довзилген эшаш доккха гIулакх да».

ХIаьта цхьаболча даьша-ноаноша тIахьожам ца лоаттабеш, цIагIара арабаьлча фу леладу ца хьожаш кортамукъа дут шоай бераш.

ТIаккха шоай воIо зулам дича тамашъе санна бехказа ваккха гIертараш а нийслу. Боккъалдар аьлча, хьалххе а денз харцахьарча наькъ тIа ваьнна саг хьувзарца мара хьахулаш дац зулам. Цудухьа дукхагIча даькъе дай-ноаной бехке лархIа беза цу гIулакхашта. ХIалхарча юхьиге дезале зIамига долча хана денз дIадолалу бер вахар довза. Даьней нанней бIара а хьежаш, цар оамалаш, нахаца, новкъосташца вIаши дувцараш хьаIомаду бераша.

Лоацца аьлча, вай вахарга хьежаши вайна тара хила гIерташи хул бераш дикачоа а вочоа а. Цудухьа уж хьалкхера гIулакхех дукхагIдараш вайх тийша да.

Масала, Рафаэль, во лелар школе, хIамаш лечкъайора, во дешар. 3 бер дар дезале, да лаьца ха йоаккхаш вар. Хьаккхашта милице берий цIагIа хьа а ена, ший воIах доахка во хIамаш, хала а хеташ, хьадийцар цун нанас.

ДIаболабелар нанас, милице цIен инспектораша, школа педагогически коллективао цхьана беш бола атта боацa болх. Дикка ха дIаяхай цу хана денз. ХIанз училище шоллагIча курсе тIехдика дешаши группа старости ва Рафаэль. ХIаьта виIий во гIулакхаш цхьабарашта санна бIарга ца го матарлорий нанна.

Лоадам боацача хIамах дIадоладеннад аьнна хете а кхыча тайпара хилар Юрай вахар. Духхьашка школерча ший новкъоста ручка бихьар цо, тIаккха хьехархочун бе боаллабеча тIормига чура. Из теркалданзар цун нанас. Цул тIехьагIа Грозный станцерча киоскера ахчей хIамаши йихьар цо. ТIаккха мара лензар нана ший воIага, бакъда, цо шийна харцахьа леларгвац аьнна тешам белча Iадда Iийра. Цул тIехьагIа а ше каралаьца никъ битанзар цо. ХIанз Юра кхетавара лаьрхIача школе дIавеннав.

Уйла а ца еш бераштa дезаденвар кхоачашдарца шоай гIулакх кхоачаш хилча, уж кхы хIаманна сагота хургбоацаш хьалкхебу даьша. Кхелетараша зуламаш дара бахьанаши хьалаши довза гIертача хана цхьаболча даьшта ноаношта шоай бераштa кхетам бала ховш ца хилар гучадоал тхона.

— «Кхыметтел шоаш цIагIа доацача хана а» шоай вахарца, леларца хьожхам телаш хьалкхеду оаш бер, — яхаш яьду А. С. Макаренкос. Оаш барзкъа леладелга, оаш шоайла а вах бувцаш а деш дола къамаьл, шун дегагIоз е цатоам, доттагIашца а моастагIашца а вIаши нийслу гIулакхаш — уж дерригаш боккха лоархIам болаш да».

— Бакълен шоаш харцахьа даьча хIамах эхь хетен, царна ховргдолаш берашца шоай хIара денна кхетама болх бе безилга ховш бац дукха дай-ноаной. Из дицдалийта мегардолаш гIулакх дац.

Саг хьалкхувча ханах эггара лоархIаме я цхьайттнегара пхийтта шерага кхоачаш кхелетаран хIаьта пхийттара ваьнна бархIайтта шу даларца кхийна валаран юкъера ханаш.

Кхелатача ханна юкъе, Iалама хьалашца дувзаденна, бераца кхетама болх булургбац, кхийначул тIехьагIа кхетамчу доагIаргда, аьнна хеташ хул цхьабола дай. Из нийса ца хиларал совгIа чIоагIа харцахьа гIулакх да. Шоай берашца цхьаккха кхетама болх а ца беш «боккхий хилча хьаькъалчу боагIаргба» яхаш сатийна багIа цу тайпара уйлаш яраш. Из бахьан долаш кортамукъа диса бераш зуламаш де долалуш дукха моттигаш нийслу.

Н. К. Крупске аьннад: «Саг ший дош гIулакхаца чIоагIдеш веце цхьанна хIамана пайдана вац. Воча наха тIехьавала, ше къовсам лоаттабеча гIулакха хувцавала тарлу из».

Дай-ноаной цIагIа охца хиларали корта бохабу малараш меларали вогIа фу хургда берашта? Бераш физически а духовни а толхадарал совгIа дIахо йодача хана ираз доацаш а хулийт цу гIулакхаша.

Цу гIулакха масал доаладергда аз. 1962 шера ваь вола Лошников Олег тха милице берий цIагIа профилактически учете латтар. Мел хало Iайшай цу зIамгача кIаьнко. Молаши наркомани вар да. Дезала доккха таIазар лоаттадаьд цо. КIаьнка бIарга а гуш цу сага карагIа елар нана. ХIанз из бахьан долаш судо теха ха йоаккхаш ва из. Да ва ала мегаргдий цунах? Берий беша ухача хана денз дас къаракъи чхьагIари меладора Олега. Малар мела ваьлар кIаьнк. Грозный станцерча машиннаькъа берий цIагIа дIачувелар. Дукха кхетама болх бир цунца берий цIен директора, воспитателаша. Боккъалдар аьлча, котбаьлар малара низ. Цкъара бIарча чхьагIара шуша молар Олега. Малар эца ахча доацаш висача къоал дора, хIама ехар цо. ХIанз специальни училище дIавахийтав из.

Практико хьахьоккхача тайпара, дай-ноаной алкоголикаш болча шоай цIагIара дIаух кхийна баланза бола зуламхой. ХIаьта хулиганство, саг вер, къоалаш дар, кхыдараш санна дола кхераме зуламаш дуккхагIйолча хана малар тIехь карагIдувлаш да.

Вай мехка дац кхувш боагIараша зуламаш дара дола социальни бахьанаш. Цхьабола кагий нах доазол дехьарча фильмаши книжкаши вай вахарца бувзалуш боацача турпалашта тара хила гIертарахи, иштта хьалха ха йоаккхаш чубаьхкарех дIабетталуш хиларахи хьахул ала деза уж зуламаш. Боккъалдар аьлча, доккхагIча даькъе тIахьожам боацаш дисачей корта бохабу маларaш мелачей кагирхошта карагIдувл бокъонаш телхаяра гIулакхаш, массадолчоа дай нанен бехке а долаш.

Кхийна ваьнначул тIехьагIа мара саг уголовни бехктокхаме оза бокъо яц аьнна хеташ ба цхьабола дай-ноаной. Из нийса дац. ХIара зуламхо 16 шу даьнначул тIехьагIа даьчоа, ше толхаяьча бокъонашка хьежжа бехктокхаме оз советски законо. Цул совгIа, общественноста Iаткъаш хиларга хьежжа 14 шу даьлча суд е бокъо а лу вай Iаьдала законодательствос. Царех да саг вер, вахара кхераме хургйола чов яр, чоапаш а еш къоал дар, чIоагIгIа зе доала хулиганство яр, хьалхе дага а лаьца паччахьалкхен, общественноста е граждански боахамаш хIалакдар, поезд харцаргйола гIулакхаш леладар, доалаш дола герз лочкъадар, кхыдараш сана дола лоархIаме зуламаш.

Кхувш боагIараштa условно суд еш а моттигаш хул. Цунах бехктокхаме озилга ца хеташ ба цхьабола кагий нах. Суд яьр чу а ца воллаш кхыбола нах сана бахаши болх беши хул. Из бехктокхаме озилга да. ХIана аьлча, судо шийна хьалхашка оттаяь условеш ха чаккхъялале толхаеш моттиг нийсъелча чуволл условно суд яьр. Зулам дувлийтаращца дикра къовсам лоаттабара нийсса советски законаш къахетаме хиларца дувзаденна да из.

Уж законаш лораде а дезаш хила а декхарийла ба берригa советски нах.

Г. ТРЕГУБОВА,
машиннаькъа Грозный станцерча милице берий цIен йоккхагIйола инспектора, милице лейтенант.

СПОРТСМЕНИЙ ТIЕМАХОЙ СПОРТАКИАДА

ДоттагIал долча эскарий ялхлагIа Iап Спортакиада хургья Чехословаке 12 февралера 20 феврале кхаччалца. Цига дакъа лоацаргда Болгарерча, Венгрерча, ГДР-ерча, Монголерча, Польшерча, Румынерча, СССР-ерча, ЧССР-ерча спортсменаша - тIемахоша.

— ХIаравена шийн - шийна доагIача даькъа мара хургьяц яхьаш, — яхаш дувц доттагIал долча эскарий Спортивни комитета председатела полковника Жаров Константина. — Цар программана юкъедоагIа лыжаш хахкар, двоеборье, трамплина тIара чуккхувсавалар, биатлон, слалом, хоккей.

Яхьашка дакъа лоацараштa юкъе — лыжникаш Савельев Сергейи Бажуков Николайи, биатлонист Круглов Николай, хоккенсташ Петров Владимир, Харламов Валерий, Михайлов Борис, трамплина тIара чуккхувсалуш бола Калинин Юрийи Карапузов Александри, двоеборец Хайгонен Анатолий, кхыбола моттигера мастераш.

Борис ОЛЬШЕВСКИЙ,
АПН корреспондент.

Нови Зеланде выставка

Массазарчоа тара боаца мухь дIабахьийтаб дукха ха йоацаш вай мехкара Нови Зеланде. Уж да «Дунен халкъашта юкъера книжка» яхача арахьарча торгови объединене дакъа а лоацаш вIашагIтехача дохка-эцара выставке духьашха гойтаргдола советски художникий 50 картина.

Нови Зеландерча выставке хьокха оттабаьб авторий 32 болх: Москверча Зверьков Ефремеи, Игошев Владимирей, Ярославлерча Семенюк Юре, Дарьин Геннаде, Ульянов Владимира, Латверча Голтс Михаила, Скулме Джемма, Земзарис Улдиса, Муриекс Лаймдата, Велдре Харе, кхыча художникий.

Гертруда САМОЙЛОВА.
(АПН).

ЦИРК

ГОВЗАЛ А ДЕГА ЙIОВХАЛ А

Боккъонца кхоллара болх беш вола саг тоъам беш хилац цкъа а шозза а ший баьннача толамах, шийна карагIдаьнначох. Из массаза кердадар лохаш кIаьд ца луш къахьегаш хул.

Иштта болча нахах ва ала йиш я хIанз Грозненски цирке ший говзал гойташ вола артист Николай Андропов.

Дуккхача фестивалей лауреат вола Николай Андреевич Андропов шерра вовзаш ва вай мехка а довзол дехьа а. Сакъердаме, хьежархоша безаме тIаэцаш я цо кулгалдеш йола «Гоама тIоамарашдарий спортивни школа» яха аттракцион. Манежа тIа тайп-тайпара ловзараш деш йола чарчаш дуккхаза бIаргаяйнай вайна. Цар ца деш фу дус! Халха ювл, мотоциклаш, самокаташ хехк, херх хьакхе дяхча доакхх. Лийца варгваш цар мел дер. Ча атта караIамаш а сагаца хьаvвш а я. Цу гIулакха чарчашца болх беш вола дрессировщик аьттув болаш ва. Хала дар да хIанзалца ца хинна цхьанне ца оттаяь керда номер оттаелга. ХIаьта цу гIулакха а аьттув баьннаб цун, ала йиш я. Цун школерча чарчаша гойташ йола спортивни программа — бокс, футбол, городки яха ловзараш, кхыдараш — безам тIаозаш. хIанзалца вайна яйнар санна йоацаш керда я. ХIаьта артист ше а ва велавенна, паргIата волаш, ший программа безаме дIахьош.

Пхийтта номерах латтача кердача программе я цирковой искусства массайола жанраш. Программага хьожараштa гургья: Шульженко Ольгас кулгалдеш йола художественно - акробатически группа, Шершень Капитолинаси Николаяси аьшка саьрга тIа ду халхар, Афанасьева Натальяс оттаеш йола пластически этюд, кхыяраш.

Къаьстта ювца йоагIаш я кердача программе болх беш йола жуккаргий группа, цун кулгалхо — РСФСР заслуженни артист Константин Берман. Дукха а кIаьд ца луш а къахьийгад Константина Бермана шийга товргйола жуккаргий маска лохаш. Хиппав из жонглер, халхархо, феца болх бу гимнаст. Бакъда, цу дуккхача жанрех шийна эшар кораягIац цунна. ТIаккха волалу из сатирически репризаш, сюжет йолча клоунада оттае. Ше лехар укхаза корадоагIа цун. Ира ши бIарг, урагIдаха доккха доаца ши мекхиг дола тIах аьнна зIамига саг товш а безаме а тIаэц хьежачар. Бермана репертуаре я клоунадаш: «Гарнитур», «Мыльный пузырь», «Марсера кIаьнк». ТIехьарча шерашка вай мехкарча циркашка хьокхаш я К. Бермана «ТIеххьара велар малав», яха керда клоунада. Ший клоунадашка Бермана гучадоаккх вай вахара новкъарло еш дар, цIаьрматал, таханарча заманца ца товш дар. Къаьстта сакъердаме я цун «Гарнитур». Изобретатела Заумске цхьа мебельни гарнитур вIашагIйолл. Из хьона дезе кресло да, хьона дезе истол е книжни шкаф я. Цо болх мишта бу хьажа безам (вена болаш) хинва клоун истола чышка чу нийсвале хьара ца воалалуш вус. Новкъосташа сиха бахе хьавех из гарнитур яьча мебельни фабрика директор. Даггара тохавелча а директора а магац из цу чура хьаваккха. Дукха хьакъала да воацаче директоро хьехар ду херх хьакхе истола чышка Iоахаяккха аьле. Массанена бIаргагуш чышкаца цхьана «Iатед» клоун а. Эггара сакъердамеда клоун цунга оалар:

— Хьона-м директор корта эшац, Iа-м из боацаш а бергба болх. Из ше аьнна воаллашехь кертах хIама тох клоуно. Директора тIера корта дIабода. Берригa нах белаш удаш лелача директора дагадоаллар корта ца хилар дац. Цун дагадоаллар да из боацаш ше кулгалдеш болча наха гуча мишта варгва.

Иштта сакъердаме клоунада я Грозненски цирке жуккаргий группо хьокхаш йола «ТIеххьара велар малав?» яхаш яр а. Аз ювцац из хьажархошта шоашта из бIаргагургйоландаь.

Кердача программа хIара йомер ший чулоацам болаш, ший хозал гойташ я. Дега йIовхал лаьгI ца еш, шоай баьнна толам вайца бекъаш ба кхоллара болх беш бола артисташ а.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
Грозненски цирка постановочни даькъа заведующи.

СУРТА ТIА: Н. Андропов чарчашца.

Дагабувл киносета болхлой

«Нохч - ГIалгIай АССР-а киносета болхлой республикански совещани хилар «Родина» кинотеатре. Цига Нохч-ГIалгIайчен киносета 1976 шера балха итогехи 1977 шера де дезарехи» йола доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Советерча кинофикаце управлене начальника И. С. Подиебенне.

Цул тIехьагIа кинозрителашта интернациональни, патриотически, Iилма - атеистически кхетам луча Iоаяьча балха опытах дийцар къамаьл деш хиннача «Радуга» кинотеатра директора н. Батукаевас, Шалински киносета директора Бибулатова, Сунженски киносета директора Тищенкос, Грозненски киносета директора Хуцуева, кхычар.

Республика киносета болхлоша социалистически яхье бийхар Къилбаседа-ХIирий АССР-а киносета болхлой.

Совещане балха юкъе дакъа лаьцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе А. И. Тацитова, РСФСР Госкино викало Н. М. Русецкаяс.

М. ДИКАЕВ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 февраль
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Iуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «АБВГДейка». 10.00 — БТ. «Дай-ноаной, шоана». 10.30 — БТ. «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — БТ. «ДикагIа дола толараш — дукхагIа». 11.30 — БТ. «Третьяковски галлерея суртанаш». Петров-Водкин. «ЦIе говр лувчаяр». «Петроград 1918-гIа шу». 12.00 — БТ. «СССР халкъий иллеш а халхараш а». 12.45 — БТ. Фильма-концерта премьера Н. Лесков. «Бохкар». Iодеш СССР халкъа артиста Б. Чиркова. 13.35 — БТ. «Кхерам боацаш зIа — хьа лелар». 14.05 — БТ. «Доктор Айболит» яха художественни фильм. 15.25 — БТ. «Спортлото» тираж. 15.35 — БТ. Когсоалозаш хахкара дунен чемпионат. МаIанах. Швейцарера передача. 16.00 — БТ. «УнахцIено». 16.30 — БТ. «Музыкальни абонемент». 17.00 — БТ. «ДоттагIал». 17.30 — БТ. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — БТ. «Дерригa хар лов сона» яха киножурнал. 18.25 — БТ. «БIаргагушдар — теша халадар». 19.25 — БТ. ДIалокх Бридина». Баян. 19.40 — БТ. «Боккъонца английски хьисапе саг вер» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Боккъонца английски хьисапе саг вер» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагIа сери. 22.50 — БТ. Когсоалозаш хахкара дунен чемпионат. МаIанах. Швейцарера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II-ПРОГРАММА

13.00 — «Телехьажархой письмоех дола гIулакхаш лаьд». 13.15 — «Дошо Iасилг» яха художественни фильм. Хьалхара сери. 14.30 — Киножурнал. 14.40 — «Дошо Iасилг» яха художественни фильм. ШоллагIа сери. 16.15 — СССР вежарий республикай денош. Коми АССР. «ИйслагIча параллелашка», яха документальни фильм.

6 февраль
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Берашта йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — БТ. «Орленок» яхача телестуде юнкораш СССР Iилмай Академе академикаца ВЛКСМ Центральни Комитета членаца Е. П. Величовца вIашагIакхетар. 11.45 — БТ. «Берашта йола стихаш». 12.00 — БТ. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Боккхача наькъа этапаш. «Тхо Кранштадтера да» яха художественни фильм. 15.10 — БТ. «Иллеш лоах дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Панкратова. 15.25 — «Книжкай тика». 16.10 — БТ. Шун письмоех йола музыкальни программа. 17.00 — БТ. «Дунен халкъашта юкъера панорама». 17.30 — БТ. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Кинопикъбархой клуб». 19.15 — БТ. «Доазол дехьарча хьаьший бIаргашца Советски Союз». 19.30 — БТ. Центральни телевидене экрана тIа эггара тьалха. «Сезон дIакъовлар» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. «Шоана хетар». 22.45 — БТ. Когсоалозаш хахкара дунен чемпионат. МаIанах. Швейцарера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II-ПРОГРАММА

15.00 — «Кагирхой творчество». М. Коваль. «Борзи ворхI бIийги». Города Грозне номер 42-гIа йолча юкъерча школа дешархоша оттабу опера-фаьлг. 15.40 — Киножурнал. 15.50 — «Тамашийна хоза кхо бос». 16.55 — Шун письмоех дола концерт (нохчий меттала). 17.35 — «Воча хаоттамал дикагIа фу хила йиш я» яха художественни фильм.

РАДИО

5 февраль

6.30 — «Моттигерча а минеральни а удобренех дикагIа пайда эцара тIехьа». Ачхой-Мартановски районера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.30 — Кагирхой оазаш (эрсий меттала). 15.00 — «Илли хьахилар» яхача циклацара передача. Микрофона хьалхашка ва композитор А. Розенберг (эрсий меттала). 15.40 — Боков. «Седкъашта юкъе седкъа санна». Кердача романа оагIонаш (гIалгIай меттала). 16.00 — «Керда обрядаш — вахара юкъе» яха радиовыпуск (нохчий меттала). 16.20 — «Шун дехар кхоачашду оаха» яха музыкальни программа (гIалгIай меттала).

6 февраль

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 11.10 — Осипов. «Квартиранташ» яха юмористически дувцар (нохчий меттала). 11.50 — Ашараш. 15.15 — «ЦIе сийгаш» яха пионераштен дешархоштен йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — ГIулакх мишта ду шоана? Болхлой столовешка гIолла яь рейд (эрсий меттала). 16.00 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллей Грозней хувцалуш моархаш а йолаш, йовчан а йоацаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш. малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике —1+4, Грозне +1+3 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Тахани кхоанеи хургда

5 ФЕВРАЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Йоккха зал. I-ча Еррисоюзни самодеятельни искусства фестивала итогех йола творчески конференци. 15.00. Библиотека. «Коми АССР экономикеи культуреи» библиографически обзор. 18.00. Лекционни зал. Болх бу «Кругозор» яхача кагирхой киноклубо. 19.00. Халхара зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскай цIерагIа культура Дворец. 12.00. ЗIамига зал. Бешамаш лелаерий конференци. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

Химикий культура Дворец. 12.00. «Къонача турпала-антифашиста дин» — Iуйре. «Тематически киноші». 16.00. «Дуне берий бIаргашца» яха берий суртий выставка. 17.00. Советски композиторий иллеш. 18.00. Социалистически яхье котбаьннарашта хетадаь «Тха кIира» яха радиожурнал.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. Iалам лорадара университета занятй. Бешамаш лелаерий факультет.

6 ФЕВРАЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.30. Болх бу «Заманхо» яхача кинотеатро. 14.00. Библиотека. «ДоттагIал массехаца леладе васкет даьд вайга сийлахьча Ленина» яха бераштa лаьрхIа беседа. 15.00. «Дай наькъагIа» — книжкай выставка. 17.00. Йоккха зал. Тематически сайре. Программа юкъе «Фу яхилга да дьна фанатизм?» — лекци (лектор Е. П. Ковнацкий), «Кхалсаг — йилбаз» яха спектакль, «Иразага бода никъ», «Сектантий наькъагIа» — кинофильмаш. 19.00. Халхара зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскай цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача кинотеатро. 12.00 — 14.00. Йийла я берий игротека. 18.00. Машиннаькъахой общежити. Советски Iаьдала 60 шу дизара коммунистически къахьегама школашта долча новкъостала. «Лаьттан тIара хьалер» — литературай обзор. 19.00. Кагирхой салаIа сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

Химикий культура Дворец. 10.30. «Россе революционни тIемий ала юкъе» — беседа. 11.00. «Нийсархо» яха кинотеатр. 16.00. Йийла я «Дуне берий бIаргашца» яха берий суртий выставка. 17.00. Халхара ашараш локх эстрадни оркестро. 18.00. Социалистически яхье котбаьннараштa хетадаь «Тха кIира» яха радиожурнал.

«Красный молот» завода культура ЦIа. Болх бу «Объектив» яхача фотостуде. 11.00. Къонача турпала-антифашиста денна хетадаь тематически киноніш. 12.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 17.00. Литература, искусство, кино дезарий клуба заседани.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарей культура отделий—3-61-46; промышленноста отдела—3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ05031. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 01017.